

בשם השם נעשה ונצליח
עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

כאיש אחד בלב אחד

מאמר מעמיק ושופך אור
אודות האסון הנורא בהר הקודש מירון
ביום ל"ג בעומר דהאי שתא
בו עלו בסערה השמימה מ"ה נפשות טהורות

הגיד לך אדם מה טוב ומה ד' אלקיך דורש מעמך

בין פסח לעצרת תשפ"א

תוכן המאמר

- ◆ הקב"ה דיבר אלינו דרך האסון בצורה מאד ברורה וחדה, מה הוא דורש מאתנו, מהו שורש הקלקול, ומה הדרך לתקנו.
- ◆ זה שנתיים ברציפות שמשמים ביטלו לנו את שמחת ל"ג בעומר.
- ◆ הנקודה הפנימית של ל"ג בעומר הוא השמחה על תיקון פגם תלמידי ר"ע הנעשית ע"י עבודת ימי הספירה, שבכך נעשים כלל ישראל ראויים לקבלת התורה שהתנאי לזה הוא להיות "כאיש אחד בלב אחד".
- ◆ מכיון שלא פעלנו את התיקון לא היינו ראויים לשמחת ל"ג בעומר.
- ◆ שורש הפגם של "לא נהגו כבוד זה בזה" הוא שכל אחד רואה עצמו כדבר נפרד, ומתוך כך סבור שרק דרכו בעבודת השם היא הדרך הנכונה היחידית.
- ◆ תיקון הפגם הוא על ידי ההבנה שכלל ישראל הם "קומה שלמה", וכל הדרכים הנראות כמנוגדות זו לזו, בעצם משלימות זו את זו, ומתוך כך נוהגים כבוד אמיתי זה בזה.
- ◆ הקב"ה לימד אותנו דרך האסון שכלל ישראל כולו הוא קומה שלמה ומציאות אחת, בלקחו מ"ה נפשות מישראל כמנין "אדם" שהוא קומה שלמה.
- ◆ מכיון שלא זכינו לפעול את תיקון ימי הספירה בעבודתינו, הוכרח הקב"ה כביכול לעשות זאת בדרך של יסורים, ועל ידי הכאב הגדול נתברר הפנימיות האמיתית של כלל ישראל שהוא קומה שלמה ומציאות אחת.
- ◆ התאחדות בני ישראל "כאיש אחד בלב אחד" במדבר סיני היתה ההכנה לקבלת התורה, וההתאחדות שנעשה בכלל ישראל אחר מיתת תלמידי ר"ע היתה ההכנה לגילוי אור תורת הפנימיות של רשב"י, ואפשר שההתאחדות שנעשה על ידי מיתת מ"ה הקדושים היא ההכנה לגילוי אורו של משיח.

מותר ומצוה להעתיק ולצלם ולהפיץ לזיכוי הרבים

הערות ותגובות יתקבלו בשמחה

במייל N3293778@GMAIL.COM

פתח דבר

עם ישראל על כל שבטיו ועדותיו וחוגיו בכל מקומות מושבותיהם עודם שרויים בהלם בעקבות האסון הנורא הבלתי נתפס, שאירע ביום הקדוש והמסוגל ל"ג בעומר, בעיצומו של העת רצון דחצות הלילה של ליל שישי, באתרא קדישא מירון מקום ציון המצויינת של התנא האלקי רשב"י, בו קיפחו את חייהם מ"ה נפשות טהורות שעלו ונתעלו במעלות קדושים וטהורים, לאחר שנתקדשו ונטהרו בסילודין בקבלת עול מלכות שמים ויצתה נשמתם כאחד באחד.

כנסת ישראל בכללותה זועקת ומייללת בקול מר "נאלמתי דומיה החשיתי משוב וכאבי נעכר", "חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש", אין מילים בעולם שיכולים לתאר ולבטא את גודל השבר הנורא. - אין זה כאב של קהילה פלונית או של חוג מסויים, אלא זו היא מכה קשה וכואבת שהכה הבורא יתברך ברוב אהבתו וחמלתו את "כלל ישראל כולו". - כשם שהקב"ה לכל כך רשב"י לכל, וכשהדבר אירע אצל התנא האלקי רשב"י בעיצומו של הלילה דיליה, הרי התחושה הברורה של כל אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר הוא ש"כנסת ישראל" היא היא אשר הוכתה במכה הכואבת הזאת. - הרגשה זו מתבטאת בכל אתר ואתר בכל קצוות תבל, כל מקום שמתאספים אחב"י יחדיו לבכות את השבר ולתנות את גדול הכאב ולהתחזק באמונה ושמירת התורה, הרי שבנוסף לעצם הבכי על חיי קדושים וטהורים שנקטפו באבי ימיהם והשאירו אלמנות ויתומים והורים שבורים ורצוצים, יש כאן כאב עצום ואיום על עצם השבר הגדול אשר הוכתה "כנסת ישראל".

אין זה 'מכה' גרידא, אלא זהו בעצם שכביכול הבורא תפס את "כלל ישראל" בזרועותיו, ופשוט "צושאקלט און צורודערט" [זעזע והרעיד אותם], - הבורא יתברך מדבר אל "כללות ישראל" דרך המאורע הנורא, וכדברי הרמב"ן הידועים על הפסוק (שמיני פ"י פ"ג) "הוא אשר דיבר ד' לאמר בקרובי אקדש", כי הפעולות שהבורא יתברך עושה מכוונים "דיבור", וכדכתיב "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם", שכשהקב"ה מייסר את האדם הרי זה שהוא מדבר אל כל אחד ואחד ואומר להם "שובו בני אדם".

והנה אין לנו נביאים, וכלל ישראל עומד ותוהה בשאלה, מהו הדיבור שהבורא יתברך מדבר אלינו, מהו המסר שהקב"ה רוצה לשלוח לנו, "מה ד' אלקינו דורש מעמנו", "על מה עשה ד' ככה מה חרי האף הגדול הזה". - אמנם כן דאיתא בספה"ק שבדוקא עשה הבורא יתברך שאינו מגלה בפירוש את הסיבה המסויימת שהביאה את הצרה, כי באמת רצונו יתברך הוא שכל אחד ואחד יפשפש וימשמש במעשיו ויתקן את כל הדברים הטעונים אצלו תיקון, וכל לב יודע מרת נפשו ואיש את נגעי לבבו. - אך עם כל זאת אין ספק שיש איזה נקודה מרכזית שהבורא יתברך מדבר אלינו ורוצה שנשנה את דרכינו. ישראל אם אינם נביאים הם בני נביאים הם, ההרגשה של כל כלל ישראל היא שהבורא יתברך רוצה איזה שינוי יסודי ושוורשי מ"כלל ישראל", ובאמת כל מי אשר אפילו מעט שכל בקדקדו מבין שלא מספיק לנו איזו התעוררות קטנה או קבלה מסויימת, שהרי לא סתם מכה הוכינו, אלא הבורא יתברך "זעזע" ו"הרעיד" אותנו, והרי זה שהוא יתברך רוצה שאכן "נזעזע" ונעשה איזה שינוי רציני ועמוק בכל תהלוכת חיינו מחשבותינו דרכינו ומעשינו.

אלא שהשאלה העולה מאליה היא, מה מדבר הקב"ה אלינו.

אבל באמת, שכאשר נתבונן אפילו מעט, נראה דבר מבהיל ומפליא, שבעצם הבורא יתברך דיבר עמנו בצורה הכי ברורה, המסר שנשלח לנו משמים הוא כל כך חד וחלק, עד שאפילו עיוור יוכל לראות בעליל על מה מעוררים אותנו מן השמים.

הנה הבורא יתברך ברוב אהבתו וחסדיו נתן לנו יום קדוש ומסוגל של ל"ג בעומר, אשר בו משפיע הבורא יתברך על עם הקודש שפע רב של השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות בזכות התנא האלקי רשב"י. וראו זה פלא, דהנה זה שנה שנית ברציפות, שפשוט "הקב"ה ביטל לנו את הל"ג בעומר", בשנה שעברה סיבב הבורא יתברך שכלל ישראל לא יוכל לעלות אל הר הקודש לחגוג את ההילולא ולשאוב מלוא חפניים רוח הקודש, והנה אילו זכינו היינו תופסים אז את עצמינו שהקב"ה פשוט מדבר אלינו, והיינו משנים את דרכינו, אך משלא זכינו, הרי שבשנה הזאת כבר דיבר עמנו הבורא יתברך בצורה חדה וברורה וכואבת, כאשר השמחה הגדולה העל טבעית, נהפכה ברגע אחד לתוגה ויללה על טבעית. רבבות בני ישראל שהיו בדרכם למירון קיבלו הוראה [ממסבב כל הסיבות] לחזור על עקבותיהם, ואף אותם

רבבות רבבות שכבר שהו על הר הקודש מירון גורשו משם בבושת פנים. הלוא דבר הוא, הקב"ה מדבר אלינו בצורה הכי ברורה, "בניי חביבי, אתם לא ראויים ליום טוב זה, לא מגיע לכם לחגוג את ההילולא", (עיינין סוכה דף כ"ט ע"א ירדו גשמים בחג הרי זה סימן קללה, למה הדבר דומה לעבד שמזג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתון על פניו ואמר לו אי אפשר בשימושך).

ומכאן הדרך קצרה מאד מאד להבין מה השם רוצה מעימנו, - וזאת, כאשר נתבונן מהו ה'נקודה' של היו"ט של ל"ג בעומר, מהי פשר השמחה הגדולה והאור המושפע בה, ממילא נבין על מה ולמה ביטל לנו הבורא יתברך את היום טוב הגדול הזה.

אמנם כן, "כאשר ייסר איש את בנו ד' אלקיך מייסרך", "כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה". הבורא יתברך לא נתן לנו רק מכה ותו לא, אלא דרך המכה הגדולה גם לימד אותנו בצורה ברורה מאד מאד, מהו הקלקול אשר גרם את האסון הגדול, מהו שורש הדבר אשר גרם לנו את הקלקול, וכן מהו דרך התיקון לזה, וכאשר יבואר אי"ה כל זה בהרחבה במאמר לפנינו.

המאמר שלפנינו מחולק לג' פרקים (אשר כמובן כל פרק בנוי על הפרק הקודם לו).

פרק א'. כמה וכמה הקדמות יסודיות בסיסיות ונחוצות בשורשי היהדות ועבודת השם מתוך המבואר בספרי האריז"ל ושאר ספה"ק.

פרק ב'. עיון מעמיק ושופך אור בפשר הענין של מיתת תלמידי רבי עקיבא, קצת ממהות יום ל"ג בעומר, החטא והתיקון, ולפיו נבין היטב ובבהירות את דיבורו של הקב"ה עמנו בליל ל"ג בעומר דהאי שתא.

פרק ג'. דברי חיזוק ונחמה, וציפייה לביאת הגואל.

פרק א'

א. ענין ז' מלכין קדמאין ועולם התוהו.

בפרשת וישלח (פרק ל"ו, לא - לט) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל, וימלך באדום בלע בן בעור ושם עירו דנהבה, וימת בלע וימלך תחתיו יובב בן זרח מבצרה, וימת יובב וימלך תחתיו חשם מארץ התימני, וימת חשם וימלך תחתיו הדד בן בדד וכו', וימת הדד וימלך תחתיו שמלה ממשרקה, וימת שמלה וימלך תחתיו שאול מרחבות הנהר, וימת שאול וימלך תחתיו בעל חנן בן עכבור, וימת בעל חנן בן עכבור וימלך תחתיו הדר.

הנה כבר הפליג בזוה"ק על אותם האומרים שפסוקי התורה הם סיפורי מעשיות בעלמא, תיפח רוחם ויאבדו משתי העולמות רח"ל, כי בכל אות ותג מתוה"ק רמוז אלפי אלפים ורבי רבבות של סודות התורה עד אין סוף, ובודאי התורה לא באה לספר לנו חלילה את ההיסטוריה של מלכי אדום, רח"ל מהאי דעתא.

וגילה לנו האריז"ל שבפסוקים אלו רמוז כל ענין וסוד בריאת העולם, והוא על פי מה דאיתא בחז"ל (קהלת רבה פרשה ג') "שלפני שברא הקב"ה את העולם היה בונה עולמות ומחריבן בורא עולמות ומחריבן, עד שברא את העולם שלפנינו ואמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי (תרגום: העולם הזה טוב ומועיל בעיני, אבל העולמות הקודמים לא היו טובים ומועילים בעיני)". והנה בודאי לא יעלה על הדעת חלילה להבין את הדברים כפשוטם, שהרי הקב"ה הוא המגיד מראשית אחרית, וכיון שידע שהעולמות הראשונים לא יהיו הניין ליה למה ברא אותם ואחר כך החריבן. ומבאר האריז"ל דהכוונה היא לבריאת "עולם התוהו" הנקרא "עולם החורבן", שהוא מעל ל"עולם התיקון", וכפי שיבואר.

הנה איתא בפסוק "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו", ואיתא בזוה"ק שבפסוק זה רמוז ד' העולמות שברא הקב"ה לכבודו, "כל הנקרא בשמי" זה עולם האצילות, "ולכבודי בראתיו" הוא עולם הבריאה, "יצרתיו" הוא עולם היצירה, "אף עשיתיו" הוא עולם העשייה. וד' עולמות אלו משתלשלים זה מזה, - ולמעלה מד' עולמות אלו יש עולם הנקרא "עולם התוהו", שכל מה שיש בד' העולמות משתלשל מעולם התוהו.

מהו "עולם התוהו" זה, הנה הקב"ה נעלם במהותו וגלוי במציאותו, לית מחשבה תפיסה 'ביה', אבל 'מציאותו' מתגלה לנו בז' מיני מידות, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. כל מציאות שישנה בעולם היא התגלות של הקב"ה באחד מז' מידות אלו (דברים אלו הם ממש א"ב של תורת הפנימיות). והנה כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו לגלות מלכותו, ולשם כך ברא ז' מידות אלו שבהם מתגלית מלכותו יתברך, - אלא שתחילה ברא הקב"ה את ז' המידות באופן שכל אחת תתגלה במלוא עוצמתה ועוזה ותתפשט בלי גבול, ואכן ז' מידות אלו באו כל אחד למלא את תפקידם ולהמליך את הקב"ה, כל אחת אמרה "אני אמלוך", דהיינו "אני מלכות הבורא ואני ממליכו", למשל, החסד אמר, המלכת הקב"ה תהיה על ידי גילוי חסדו והטבתו והשפעתו בלי שום גבול, לעומתה עמדה הגבורה וטענה "אני מלכות הבורא ואני ממליכו" על ידי תוקף היראה והראות גיאות השם, וכן שאר כל המידות כל אחת נפשטה במלוא עוזה כדי להמליך את הבורא יתברך, ודבר זה גרם "שבירת הכלים".

"שבירת הכלים" זו יש בה ב' מובנים, האחת, כאשר יש שבע מלכים הטוענים לכל הכתר, וכל אחד מבטל ומוחק את מציאותו של חברו לגמרי, וטוען ברמה "אני מלכות הבורא ואני ממליכו", אז כמובן שזה עצמו מסמל את חורבן העולם (נתאר לעצמינו שתקום ישיבה לאלף בחורים מצויינים, וימנו עליהם חמשה ראשי ישיבה, חסיד סאטמער, חסיד וזיניץ, ליטאי, בריסקאי, ומקובל ספרדי. מובן מאליו שבמידה שכל אחד מאותם חמשה ירצה לקבוע לבדו את ה'טון' בישיבה בדרך של "אני מלכות הבורא ואני ממליכו", הרי אין ספק שהישיבה לא תשרוד אפילו יום אחד).

והשנית, דאף שכל המידות אכן נבראו לגלות את כבוד השם יתברך טובו וחסדו, אולם כל מידה כשהיא מתפשטת בפני עצמה הרי היא מביאה חורבן העולם ממש, למשל, חסד עניינו התפשטות, אם כל הבריאה היתה מתנהלת רק במידת החסד הרי איש כל הישר בעיניו יעשה, אין שוטרים ואין קנסות (שמציאותם הוא מידת הגבורה דהיינו דין עונש ומשפט), אין הגבלה בפני חסד דעירות, אין הגבלה בפני מי שרוצה לנסוע בתוך העיר במהירות של 150 קמ"ש, כי החסד עניינה רק להיטיב ולהיטיב ולתת לכל אחד ואחד כמה שרוצה היכן שרוצה ומתי שרוצה. - גבורה, עניינה צמצום ודין, אם כל הבריאה היתה מתנהלת רק במידת הגבורה היה העולם נחרב בתוך דקות ספורות, לפי תפיסת מידת הדין הרי על כל מעידה הכי קטנה או טעות הכי דקה מגיע עונש מוות וכליון, "אם תמצה עומק הדין מי יעמוד לפניך בדין", וכן הוא לגבי שאר המידות, שכל מידה כשהיא בפני עצמה ללא ששאר המידות מגבילות אותה הרי היא מביאה חורבן והרס וכליון העולם, וזה מה שאמר הבורא יתברך "דין לא הניין לי", כי באופן שכל מידה זועקת "אני אמלוך" הרי אין מציאות כלל של המלכת הבורא.

ולשם כך ברא הבורא יתברך את עולם התיקון, דהיינו ד' העולמות אצילות בריאה יצירה עשייה (אבי"ע), שלשם משתלשלים ניצוצות רוחניות של ז' המידות הנפולות והשבורות, תחילה אל עולם האצילות, ומשם אל עולם הבריאה, יצירה, עשייה, כל מין 'רגש' וכל מין 'מציאות' שישנה בעולם, הרי פנימיותה הוא ניצוץ של אחד מאותם מידות, או חסד, או גבורה, או תפארת, וכן הלאה, וכידוע כל זה למביני מדע. - ועבודתינו בזה העולם בכל ששת אלפי הבריאה הוא למזג את כל המידות האלו, ולהשתמש בכל אחת במקומה הראוי לה באופן שיביא להמלכת הבורא, אנו צריכים להשתמש במידת החסד במקום הראוי לו להטיב עם עניים ועם מי שצריך הטבה, לאהוב את מי שצריך לאהוב אותו, ומצד שני כשהחסד רוצה להתפשט למקום שאינו ראוי צריך להתאזר במידת הגבורה ולהגבילו. - כשאתה רוצה להשקות מים לנפש עייפה הרי אם תקח "חבית מים של חסד" ותשפוך על פיו הרי לא יקבל מזה שום תועלת, כי לפיו לא יכנסו אלא טיפות בודדות, וזולת מלהרטיבו מכף רגל ועד ראש לא הועלת לו כלום, אבל אם תקח את מידת הגבורה ו"תגביל" את השפע על ידי ש"תצמצם" את השפע לתוך כוס קטנה, ותגיש אותו בפני הצמא, אז יצא החסד לפועל, ויתגלה באופן שמביא לידי המלכת הבורא (וזהו פשר המבואר בספה"ק "המתקת הדינים בשורשן", על ידי שאדם ישיג בבהירות שכל מציאותה של מידת הדין נבראה אך ורק בשביל מטרה אחת, והוא כדי שיוכל החסד להתגלות ולצאת לפועל, דנמצא שכל פעולותיו של הקב"ה אף שנראים הפוכים זה מזה, לאמיתו של דבר הכל אל מקום אחד הולך והכל סובב והולך לאותה מטרה של הבאת הברואים להטבה הנצחית שעבורה ברא השי"ת את העולם), וכן הוא לגבי שאר המידות שצריכים אנו להשתמש עם כל אחת במקומה הראוי לה, ולא נאריך בזה כי שלא נצא מעניינינו.

ומבאר האריז"ל שזהו ענין שמונה המלכים המוזכרים בפסוקים האמורים, ששבעת המלכים הראשונים הם ז' מלכין קדמאין שנאמר בהם "וימת", שנפלו ונשברו ומתו, כי מאן דנחית מדרגיה איקרי ביה 'מיתה', והמלך השמיני הוא עולם התיקון שהוא "הדר", שממנו עולה קילוסו של הבורא באופן של "דין הניין לי".

ב. עבודת השם ב"עולם התוהו".

הנה אמרו חז"ל בראשית ברא אלקים, בשביל התורה ובשביל ישראל שנקראו ראשית, היינו שבני ישראל יגלו את מלכותו ואדנותו של הבורא יתברך על ידי התורה, וקילוסו של מקום עולה מתורתם ועבודתם, וברא הקב"ה ששים רבוא נשמות ישראל (אף שבהיסטוריה של כלל ישראל היו פי מאות ממספר זה, זהו מפני ששורש אחד מתחלק להרבה ענפים, אך בשורשם מחולקים המה לששים רבוא), וכל נשמה ונשמה יש לה תפקיד אחר בהמלכת הבורא יתברך וגילוי אדנותו, יש נשמות ששורשם ממידת החסד, יש ששורשם ממידת הגבורה, יש ששורשם ממידת התפארת או נצח והוד. וזאת יש לדעת, שמתחילת ששת ימי בראשית עד סוף האלף השישי לא היה ולא יהיה שני רגעים שוים או שני בני אדם שוים, שאם כן השני למה, כי בכל רגע מתחדש ענין אחר של עבודת השם, ולכל אדם ואדם יש את תפקידו המיוחד לו לאותו רגע.

והיאך יוכל האדם לידע מהי תפקידו בהמלכת הבורא, זהו על ידי ששורש נשמתו מאירה בתוכו ומלמדת אותו מהי עבודתו בעולמו, וכדאיאת בזה"ק (ח"א דף י"ט ע"א) "אמר רבי יצחק אמר רב אחא מאי דכתיב (איוב ל"ב, ח') ונשמת שדי תבינם, אלא הנשמה היא מביאה לאדם להכיר את קונו ולהכניסו בתורה ובמעשים טובים, ואשריהם אותם שנכנסין בדרך התורה בדרך הנשמה שבשבילה יזכו לחיי העה"ב ולמעלת הקדושים". - נשמתו של כל אדם מאירה בו בבהירות גדולה, שהאדם רואה בתורה במפורש את דרך העבודה הראויה לו לפי שורש נשמתו, וכן נותנת לו הנשמה הבנה נכונה והסתכלות איך לגשת לכל דבר ואיך להתייחס לכל דבר, שהרי המחשבה מקורה במח שהוא משכן הנשמה (ובדורינו שרוב האנשים אינם מחוברים וקשובים לשורש נשמתם, יש להם את רבם ומורה דרכם שמאלף אותם מדע ומורה להם את הדרך אשר ילכו בה).

אך דא עקא, דלהיות ש"עיר פרא אדם יולד" והוא נולד במידות בלתי מתוקנות, הרי כשהאדם מקבל הארה מנשמתו איך להמליך את הבורא יתברך, הרי הוא נופל לתוך מצב של "אני אמלך" דהיינו "אני מלכות הבורא ואני ממליכו", כי לאחר שהשיג בבהירות עצומה את חובתו בעולמו ואת תפקידו בהמלכת הבורא, הרי הוא בטוח שזו היא הדרך הנכונה והיחידה שעל ידה ימלוך מלך, והרי הוא משוכנע במאת האחוזים אשר כל מי שסבור לעבוד את הבורא יתברך ולהמליכו בדרך אחרת אינו אלא טועה שוטה וסכל. - ולאמיתו של דבר, מצב זה נגרם מפני שהאדם נמצא עדיין ב"עולם התוהו", ולכן מתנשא על כל העולם לאמר "אני אמלך".

כדי שמאמרנו ישיג את מטרתו הנכונה, אין לנו את ה"פריביליגיה" לדבר רק ברמזים או בקוים כלליים, אלא עם כל אי הנעימות והקושי הגדול בדבר אנו מוכרחים לרדת ל"קטנות המוחין", ולהסביר את הדברים הלכה למעשה.

הנה במאתיים וחמשים שנה האחרונות יש שתי דרכים עיקריים בכלל ישראל איך לגשת לכל הענין של לימוד התורה וקיום המצוות, וזאת, דהנה בזה"ק נקראים התרי"ג מצוות "תרי"ג עטין" שהם עצות איך להתדבק בו יתברך, ו"מצוה" הוא מלשון צוותא, שעל ידה מתאחד האדם עם הקב"ה, והסבר הדברים מבואר בכל הספרים הקדושים (אריז"ל, רמח"ל, גר"א, ספרי חסידות, נפה"ח ועוד) שהתורה ומצוותיה הם בעצם "אור וכלי", דהיינו, שפנימיות כל מצוה הוא אור השופע מאת הבורא יתברך לתוך נשמות ישראל, וכדי לקבל ולזכות באור הזה צריך האדם להכין כלי שהוא "מעשה המצוה".

כגון מצות תפילין, שעניינה הפנימי הוא כפי שמבואר בשו"ע (סימן כ"ה סעיף ה') שכתב בזה"ל, "יכוין בהנחתם שציונו הקדוש ברוך הוא להניח ארבע פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו ויציאת מצרים על הזרוע כנגד הלב, ועל הראש כנגד המוח, כדי שנזכור נסים ונפלאות שעשה עמנו, שהם מורים על יחודו, ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובחתוננים לעשות בהם כרצונו, וישתעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח, וגם הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות, ובזה יזכור הבורא וימעט הנאותיו". או מצות ציצית שעליה כתוב במפורש בתורה "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות השם ועשיתם אותם", שזו היא סגולת הציצית, שמאירה בנשמתו של האדם להיות עבד נאמן לקונו. או מצות ארבעה מינים דאיאת בחז"ל (ויקרא רבה פרשה ל') "רבי מני פתח כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב, השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם וההדס דומה לעין וערבה דומה לפה והאתרוג דומה ללב". ופירושו, דפנימיות ענין ארבעת המינים הוא שהמצוה היא מציאות רוחנית של אור השופע מהבורא יתברך המאחד את האדם אליו ומסייעו לקשר את כל ארבעת האברים המרכזיים האלו שישתעבדו לגמרי לבורא יתברך.

ומי מדבר על מצות תלמוד תורה השקולה כנגד כל המצוות וגדולה מכולן, שמבואר בדברי הב"ח (או"ח סימן מ"ז) "דכונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה ולכן נתן הקדוש ברוך הוא תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה". וכפי שהרחיב בספר נפש החיים שהתורה היא היא הדביקות, ועל ידי לימוד התורה האדם מקיים "ובו תדבק" בדרגה הגבוהה ביותר, להיות שקוב"ה ואורייתא חד הוא, ועל ידי שמכניס את התורה בקרבו הרי הוא ממש לוקח את הקב"ה בתוכו ומקיים את הפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" שזהו בעצם התכלית המכוונת של כל הבריאה כולה.

והנה יש את דרכו של הגר"ח מוואלזיץ שהיה פה ראשון להגר"א, דאף שאכן עניינם הפנימי של התורה והמצוות הם אור הבורא יתברך השופע על האדם, אולם עיקר עבודת האדם צריכה להיות שה"כלי" דהיינו המעשה יהיה מדוקדק בתכלית השלימות והדקדוק, והביא הוכחה ברורה לכך, שהרי הכוונה הפנימית הלא איננה לעיכובא, כי אפילו האוכל את הפסח לשם אכילה גסה קיים את המצוה, ואילו המעשה הוא לעיכובא, שהרי לולא עשיית המצוה בפועל אפילו אם יתדבק כל היום באלקותו יתברך לא ישיג כלום ואינו אלא רשע ופושע, וא"כ הרי ברור שהעיקר הוא המעשה. לפי גישה זאת, כשיש לאדם שתי ברירות, או לנענע בחפזה ובמהירות על ארבעת מינים מהודרים, או לקחת ד' מינים שאינם מהודרים כל כך אך האדם יכול לנענע ביישוב הדעת ובהתרכזות למשוך אליו את האור הפנימי על ידי קיום המצוה, אין ספק שיש עליו להעדיף להדר ב"חלק המעשי" של המצוה, כי כאן זה עולם העשייה, וכל התיקונים שבכל העולמות אינם נעשים אלא אך ורק על ידי עשיית המצוה בעולמינו זה. - וכמו כן, עיקר עבודת האדם בלימוד התורה הוא ב"חלק המעשי" של קיום מצוה זו, דהיינו ללמוד ולהוסיף לקח ופולפל ולהשיג ידיעה ברורה ובהירה בכל התורה כולה בכמות ובאיכות, ואם כי שצריך קב חומטון כדי שלא תהא התורה מקולקלת, אולם לאחר שהשלים האדם למלא את נפשו במידה של קב חומטון עליו לנצל את כל כוחותיו וזמנו להתמיד עוד ועוד בתורה"ק, כי נשמת האדם לא תקבל אור אלא על ידי הכלי, וממילא צריך להשקיע את כל הכוחות ב"כלי", שדרכו יבוא האור ויכנס אליו ממילא, ואף אם בעולם הזה אין האדם מרגיש שום התעלות או רוממות הנפש מכל מקום לעתיד לבוא תאיר אור התורה בנפשו וכמבואר בזה"ק (כמובן שאף לפי דרך זו צריך האדם להשים ליבו לקניית אהבה ויראה והאור הפנימי, אבל כל זאת בתנאי שזה לא יבוא על חשבון חלק ה"מעשה").

לעומת זאת דרכם של הבעש"ט וגדולי החסידות היתה בהיפך ממש, אצלם שמו את עיקר דגש העבודה כדברי הגמ' בסנהדרין (דף ק"ו ע"ב) "רחמנא ליבא בעי", ומאחר שעיקר עניינם של התורה והמצוות הוא ה"האור הפנימי" השופע בתוכם ונשפע על ידם, הרי ברור שעיקר עבודת האדם צריכה להיות בקניית האור הפנימי וההתחברות אליו, וכדברי הזה"ק (פרשת תרומה) על הפסוק אם ישים אליו לבו ורוחו ונשמתו אליו יאסף, שכדי לקנות את הרוח והנשמה [שהוא האור הפנימי] של המצוה צריך האדם להשים לבו לקנותם.

ובאמת ב' דרכים אלו כבר היו עוד טרם היה ישראל לגוי, וכפי שכבר האריכו הספה"ק שזהו הוא ענין רחל ולאה, ובשל"ה הקדוש האריך שזהו בעצם ההבדל בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי, ד"תלמוד בבלי" הוא מה ששייך לחלק המעשה, ואילו "תלמוד ירושלמי" [שעיקרו הוא המדרש רבה שנקרא אגדת ארץ ישראל, ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה] הוא מה שנוגע לקניית האור הפנימי, ובש"ס אנו מוצאים הרבה פעמים הבדלים בין "תלמידי חכמים שבבבל" ל"תלמידי חכמים שבארץ ישראל", וגם יש כל מיני ביטויים של אלו על אלו, והדברים האלו הם הקדמה להבין כל אלו המימרות, וכבר מצינו במתני' דסוכה "חסידים ואנשי מעשה", דמאז היות ישראל לגוי היו "חסידים" ו"אנשי מעשה" (ואכמה"ל בדבר זה שמחייב מאמר שלם בפני עצמו).

והנה מי שנמצא ב"עולם התורה" הרי הוא רואה את הכל ב"שחור ולבן", בעצם הוא בטוח שיש רק דרך אחת איך להמליך את הבורא, הוא משוכנע שחצי מכלל ישראל חיים בטעות.

אם הוא "איש מעשה", הוא מסתכל על ה"חסידים" כחבורת תמהונים וסכלים, כשהוא עובר ברחוב ורואה דרך החלון איזה אדמו"ר לבוש בבקיטשע וקולפיק ובוכה מול נרות החנוכה, הוא מתפלא בלבו לאמר, מה יש לבכות בחנוכה, והרי היום זה לא תשעה באב, ובפרט שהרי האדמו"ר לא מדליק אצל החלון הפונה לרשות הרבים אלא בבית המדרש פנימה ובכלל אינו יוצא ידי חובתו וברכתו לבטלה, אז הרי כל העסק מיותר לגמרי, וחוץ מזה, הרי רוב הציבור

המסתופף אצלו אינם יודעים בכלל באיזה כרך בשו"ע מופיעים הלכות חנוכה, אז למה הם מבטלים את הזמן בכל מיני "הופעות", מוטב היה אם בזמן הזה היו יושבים ולומדים. - מגיע ליל שבת חורפית, ה"איש מעשה" גומר את הסעודה בשעה 8 בערב, ובדרכו לבית המדרש רואה את החסידים רצים ל"טיש" של האדמו"ר, וכשמגיע קרוב לחצות הלילה לאחר ש"איש המעשה" יגע ארבע שעות בלימוד התורה הוא רואה את החסידים עדיין עומדים על ה"פארנטשעס" ושרים ורוקדים ואוכלים קוגל, והוא מבזה אותם בלבו פנימה [או אף בפיו], ומתפלל מאד, למה הם מבטלים את הזמן בכל מיני נגינות ובידורי שמחה, ואם הוא קצת בעל דרגה הוא עוד מלמד עליהם זכות, שהרי ממילא רובם ככולם הם בעלי בתים שלא יודעים ללמוד, ואם כן במקום שיקראו עיתונים אזי לכל הפחות ישבו אצל הרבי וימחאו כפיים בשירי שבת ורגש ובכך יזכרו שהם יהודים, (בעולם התווה הליטאי יש פתגם רווח, ש"אצל החסידים כל היהדות זה רגש בלבד", והכוונה בזה, למתוח עליהם בקורת שהזניחו את קיום התורה והמצוות כפי המתבקש [מנקודת המבט הליטאית], ותחת זאת לקחו לעצמם איזה יהדות חדשה של רגש תוסס).

עכשיו נעבור לצד השני של המתרס, עובר לו "חסיד" שחי ב"עולם התווה" ליד ישיבה של אלף בחורי ישיבה ההוגים ועמלים בתורת השם, וחושב לעצמו, "אני לא מבין מה שוה כל התורה שלהם", לא הייתי נותן בשביל זה אפילו גרוש אחד, והרי בתורה כתוב במפורש "יום אשר עמדת לפני ד' אלקיך בחרב באמור ד' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בנייהם ילמדון", וכן כתיב עוד, "ויצונו ד' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ד' אלקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה", ומתבאר מפורש בפסוק שכל מעמד הר סיני וכל מצות לימוד התורה וקיום תרי"ג מצוות, הכל סובב והולך אל הנקודה הפנימית שהיא "ליראה את ד' אלקינו", וזהו הנקודה המרכזית של תורתנו הקדושה, אבל אם עיקר מטרתם בלימוד התורה הוא רק כדי לדעת את "התורה" ולא כדי להשיג ידיעה ב"נותן התורה" אז מה יש להם מכל התורה שלהם. - אכן הם אומרים 'גוטע לומדות', אבל הרי כבר כתב הב"ח שמעולם היתה כוונת הבורא יתברך בנתינת התורה כדי שנתעצם בקדושת התורה, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היה נעשה גופם משכן והיכל ה', אבל אם אינם שמים לבם ונפשם לזה, אז מה יש להם מכל התורה שלהם, והרי מבואר בתיקוני זוהר "כל אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא" (כל תורה שאינה עם אהבה ויראה אינה עולה למעלה), אז מה יש להם מתורה כזאת כשאינם משקיעים את אונם ומרצם לקנות "אהבה ויראה".

ה"חסיד" שמעולם התווה לא מבין מה יש לו ל"איש המעשה" מכל המצוות שלו, והרי אם מניחים תפילין וציצית בלי להקדיש זמן ומח להתבוננות ובלי תשוקה וכיסופין לקבל את האור הפנימי של המצוה, אז אור המצוה הרי לא משפיע כלום על העושה, הוא רואה את "איש המעשה" מדקדק בכל החומרות של הלכות שבת, והוא מבטל אותו בלבו, מה יש לך משמירת "הלכות שבת" כאשר לנקודה הפנימית של ה"שבת עצמה" אין לך שום שייכות, לך תסתכל בגמ' "אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבתי שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם שנאמר לדעת כי אני השם מקדישכם", אם יש לך שכל היית מגיע עמדי בליל שבת להסתופף אצל צדיקי אמת כדי לעורר בך את התשוקה ל"חיים מאירים" של "רוממות הנפש" ולהשים לבך רוח ונפשך כדי לאסוף בקרבך את האור הגדול ואת השפע האלקי הנשפע לכנסת ישראל ביום השבת (בעולם התווה החסידי יש פתגם רווח "שכאשר תפתח לב של ליטאי תמצא שם שתי וערב", והכוונה בזה למתוח עליהם בקורת שכל עבודת השם סובבת רק על חלק המעשה, ואילו הלב נשאר עקוב כמיום הוולדו [דבר, שאגב איננו נכון כלל ועיקר]).

הנה לנו דוגמא קלאסית של "עולם התווה", הרי בעצם כל אדם מישראל יש לו תפקיד ייחודי בהמלכת הבורא יתברך, תפקיד שהוטל עליו דוקא, שבמשך כל ששת אלפי שנות הבריאה לא היה ולא יהיה אדם נוסף שאמור לבצע תפקיד זה, ואם עבודה זו לא תיעשה הרי אין אפשרות כלל שתתגלה מלכות הבורא יתברך, וכל אחד רואה בתורה את דרך העבודה הראויה לו לפי שורש נשמתו, אבל מאחר שהאדם מצוי ב"עולם התווה" הרי הוא ניגש לזה בצורה מעוותת של "אני מלכות הבורא ואני ממליכו", המלכת הבורא יתברך היא אך ורק בדרך זו, וכל מי שסבור לעבוד את הבורא יתברך בדרך אחרת אינו אלא שוטה ובטלן וסכל אטום, שכל תורתו ועבודתו אינה שוה אפילו גרושים בודדים.

ובאמת דמי שנמצא ב"עולם התווה" הרי הוא מבטל לא רק את אלו העובדים את הבורא בדרך השנית לגמרי, אלא אף "חסיד" שרואה קהילה של חסידים ההולכים במהלך אחר של חסידות, או "איש מעשה" שרואה חוג מסויים של אנשי מעשה שיש להם דרך לימוד או עבודה אחרת, שונה ממה שהוא השיג, הרי הוא מבטל אותם לגמרי. - הרי בעולם

התורה יש למעלה מעשרה דרכי לימוד וחשיבה, יש שהעמידו את דרך הלימוד לפי "ההגיון האנושי הבריא", ויש שהעמידו את דרך הלימוד בדרך של השתעבדות ל"שכל התורה", ויש שלומדים בדרך הקרובה יותר לפלפולים או חריפות, ומי שנמצא בעולם התוהו הרי הוא מבטל כעפרא דארעא וכחרס הנשבר את דרכי הלימוד ומהלכי החשיבה השונות והאחרות מן הדרך בה חונך והורגל הוא, ואף אם יהיה אבי השיטה האחרת אדם גדול מאד אשר העניק חמה בקומתו לא יועיל לו הדבר ביום פקודה מלהיות נחרץ גורלו לאטום וסתום שלא ידע ולא הבין את דרכה של לימוד התורה. - אך לא זו בלבד, אלא אף את חביריו וידידיו באותו ספסל השייכים לזרם שלו ולחוג שלו, הוא מבטל אותם בלבד, אם הוא רואה אחד מעמיתיו שיש לו מהלך חשיבה קצת שונה ממנו הרי הוא חורץ את גורלו כאדם שטחי שלא מבין כלום מהחיים שלו (ראה בסנהדרין דף כ"ד ע"א לאחד קראתי מקל חובלים "שחובלים זה לזה בהלכה").

[במאמר המוסגר, אם זה לא היה עצוב זה היה מצחיק, עומד לו אדם, ומשוכנע במאת האחוזים שמכל מליארדי האנשים החיים בגלובוס, הרי הוא האדם האחד והיחיד שהשיג את דרך האמת ואת חקר האמת, איתמזל מזלו שהשכל האלקי הישר והנכון מצא לו משכן בשכלו שלו דוקא, - אולי סבור הוא שבכך מקיים מצות 'ובו תדבק' בבחינת "הקב"ה יחיד בעליונים ואני יחיד בתחתונים". אבל אין להתפלא על כך, כי אכן זהו הלך הרוח הקיים ב"עולם התוהו" "אני מייצג את מלכות הבורא ואני הוא זה שממליכו".]

ומי מדבר כשמגיעים לנושא הרגיש של השקפה אשר חלוקה בין הזרמים השונים של היהדות החרדית, שם זה ממש מסוכן להיות בד' אמותיו של החי ב"עולם התוהו". - אם הוא חסיד סאטמער ושמע מפורש יוצא מפי רבו הקדוש אשר לא מצא בכל התורה כולה עבירה יותר גדולה מן ההשתתפות בבחירות, הרי התוהו'ניק דנן מתרגם את הדברים שרוב אחינו בני ישראל הם שקצים ואפיקורסים. ואם הוא אגודאי או דגלאי הרי הוא שונא שנאת מוות את ה"משועממים" ו"המטורפים" ממאה שערים אשר אין להם בעולמם אלא שריפת פחים וזריקת אבנים, והרי הוא מתעב אותם בתיעוב עמוק עד כדי סלידה וגיעול.

נקח אחד, אשר חם לבו בקרבו ובהגיגו תבער אש על פירצה מסויימת שיש בדורינו, ונשמתו הקדושה אינה נותנת לו מנוח והוא מרגיש שמחוייבים להרעיד על כך את אמות הסיפים, כי בהעדר מלחמה נכונה עלול הדבר לגרום חורבן והרס נורא לכל כלל ישראל, עד כאן הכל נכון. אבל אם הוא ב"עולם התוהו" הרי זה גורם לו לבטל בלבד את כל גדולי התורה והיראה שהם אינם שמים דגש על הנקודה הזאת, אם הוא רואה איזה דרשן המוסר נפשו ומכתת רגליו מדן ועד באר שבע ומעורר את כל הציבורים השונים שלא לדבר בעת התפילה או על הזהירות בבין אדם לחבירו, הוא חושב עליו בלבד, "מה לך להתעסק בזוטות אלו", האם אינך רואה שבוזרת אש, הוא מחליט בלבד לאמר, אם לא כואב לאותו פלוני הענין היסודי הזה הרי זה מראה שבקרבו פנימה הוא רקוב ומקולקל ואין להשם חפץ בו, כהנה וכהנה היה אפשר להאריך בדוגמאות רבות מספור, אך גם המעט שדיברנו הוא כבר די והותר.

הנה כל זאת הוא תמונה חיה ומוחשית איך נראה עבודת השם והמלכתו ב"עולם התוהו".

ג. "עולם התוהו" הוא סיבת כל הפירודים ושנאת חינום, ולכן נקרא "עלמא דפירודא".

הנה כל ילד יודע שבית המקדש נחרב בעוון שנאת חינום, וזה מה שמעכב את ביאת משיח צדקינו. והנה ראה זה פלא, את המצוה הזאת של "אהבת ישראל" אנו משאירים ל"חילוניים" ול"מזרחניקים" ולכל מיני ה"שאבאב", אשר מכל תרי"ג המצוות ניכסו לעצמם מצוה אחת של "אהבת חינום", הם מחנכים ומטיפים על "לאהוב את השונה" ו"להכיל את השונה" (חוץ מאת היהודים היראים,,, ואכמ"ל), - ואילו בקרב הציבור שלנו אנו רואים דבר מפליא, שכפי השיעור שמקדשים את ענין השמירה על עקרונות, באותה מידה פוחתים הדיבורים והעבודה על "שנאת חינום" ו"אהבת ישראל", וכל המקודש מחבירו חרב מחבירו. - וההסבר לזה הוא פשוט, כי אנשים שאין להם 'עקרונות' אין להם שום בעיה לאהוב את השונה ולהכיל את השונה, איזה קושי יש להם לאהוב מחלל שבת, מה לא טוב שאתה מחייך אליו והוא מחייך אליך וכולם "חיים באחדות" (ולאמיתו של דבר זהו שקר, כי הם אוהבים רק את "הזהה" להם, אבל את החרדי האמיתי שהוא באמת "שונה" מהם, אותו הם שונאים שנאה עזה). לעומת זאת, כשאתה נלחם על איזה עקרון (בעבודת השם, או בהשקפה, או בהנהגה), וכל שכן אם הנך רוצה לחנך את הבנים והתלמידים על כך, הרי זה מביא בהכרח צורך אמיתי "להגביה את החומות". אנו מעדיפים להשים דגש על שמירת "מנהג ישראל" אפילו אם זה

יגרום שנאת חנם ליהודים שאינם נוהגים בכך, ואנו מתרצים זאת בתירוץ של "אין ברירה", זהו הדרך היחידה להנחיל את מורשתנו, הרי אם כולם אהובים וכולם ברורים וכל ישראל כולם קדושים, אז למה אנו צריכים לשמור על העקרונות שלנו ולהלחם עליהם כמו אריות, הרי אנו יכולים להיות אהובים וברורים גם בלי שמירת אותם עקרונות, - ומצב זה גורם שה"חינוך" על עקרונות מתלווה בהכרח במידה גדושה של "רגש עליונות", והטפה סמויה [או גלויה] של "זלזול ושנאה" לכל אותם שאין נוהגים בעקרונות אלו, - וכל מה שיש לך יותר עקרונות אתה מוכרח יותר להרחיק ולהתרחק מכל שאר אנשי העולם שאין מכירים בחשיבותם של עקרונותיך.

התפיסה הרווחת בקרב "אנשי עולם התווה" הוא, אשר "שלום" ו"אמת" הם תרתי דסתרי, וכשם שלא יתחברו "אש ומים" בכלי אחד, כך לא ישכנו "שלום" ו"אמת" בכפיפה אחת, שהרי לפי תפיסת עולם זו יש דרך אחת יחידה ונכונה בעבודת השם או בהשקפה, וכל מי שהולך או נוהג בדרך אחרת אינו אלא טועה, וזה גורם שכל אחד נהיה דבר נפרד מן השני, וכדאיתא בספה"ק ד"עולם התווה" נקרא "עלמא דפרודא", כי אכן כל מהות עולם זה הוא פירוד והרס היפך מתיקון ואחדות.

יש בזה ענין יותר עמוק, דהנה כל חוג וקהילה יש להם איזה עבודה המיוחדת רק להם, אם זה שמירה הדוקה על גדרי הצניעות, אם זה קיום מצות "קדושים תהיו" במובן המלא, אם זה התבדלות מרשעים, אם זה דקדוק בקיום ההלכה באופן שכל פעולה תהא "אויסגיהלטן" עד הסוף, אם זה שמירת "מנהגי ישראל" בהדיקות. - אלא שכאן מגיע היצר הרע, ושואל את האדם "מה העבודה הזאת לכם", הרי אתה רואה את רובו ככולו של הציבור החרדי אינו עומד כל כך על אותם עקרונות, ואם כן למה לך להתאמץ כל כך ולהחזיק בעור שיניך בעקרונות שלך. - ולכן מייצר האדם לעצמו "הגנה", שמשנן לעצמו השכם והערב איך שכל היהדות תלויה בעקרון זה, דקני דא מה חסר, ודחסר דא מה קני (ובאמת שלפי שורש נשמתו הרי שלגבי ידיה אכן זהו תפקידו העיקרי בעולמו, והוא עצמו אם יחסר לו פרט זה הרי באמת לא תיקן את נשמתו, וכפי שיבואר להלן הרי שיחסר בכך גם השלימות של כל כלל ישראל), וממילא מי שאינו נוהג כך הרי הוא קל דעת או שייגעץ, וזה נותן לו את החיזוק להחזיק בדרכו המיוחדת, ומתחזק במימרא הידועה "כל העולם כולו בעבר אחד ואברהם אבינו בעבר אחר", ובזה מפריד ומנתק עצמו מכללות ישראל, בשכנעו את עצמו שכל מי שאינו שייך לחוג שלו או להשקפה שלו אין בו ממש, - וכל ה'בליק' (מבט) הזה מגיע מפני היות האדם חי ב"עולם התווה" "עלמא דפרודא".

ד. עבודת השם ב"עולם התיקון" בדרך של האמת והשלום אהבו.

במסכת יבמות (דף י"ד ע"ב) אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ובאחיות בגט ישן ובספק אשת איש וכו' לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זה בזה לקיים מה שנאמר (זכריה ח') האמת והשלום אהבו. ובגמ' "דהוי מודעי להו ופרשי, וקמ"ל דאהבה וריעות נוהגים זה בזה".

הנה מבואר כאן דבר מפליא, איך שבית שמאי ובית הלל אחזו בכ' הקצוות יחדיו ה"אמת" וה"שלום". - בדורינו החלש אין הדעת יכולה לקלוט איך יכולים שתי דברים מנוגדים אלו לחיות בכפיפה אחת, לכאורה "אנשי השלום" הם האנשים בעלי הרפיסות שאין להם עקרונות, וממילא קל להם להכיל את כולם ולסבול את כולם, אבל מי שהוא "איש אמת" איך הוא יכול לסבול אחד שאינו הולך ב"דרך האמת". ומעתה התמיהה קמה וגם נצבה איך יתכן שב"ש וב"ה נהגו כבוד זה בזה, והרי כל אחד סבור שהשני מרבה ממזרים בישראל, ואיך אפשר להיות בשלום עם מי שמתיר איסורי אשת איש.

אך באמת בדברי הגמ' אלו אנו רואים תמונה יפה איך נראים הדרכים החלוקות בעבודת השם ב"עולם התיקון", בית שמאי היו ברורים ובטוחים בשיטתם, וידעו שהיא אמיתית ומפי הבורא ניתנה, כפי אשר האירה בהם נשמתם, אבל הבינו עוד שבאותה מידה גם דברי בית הלל הוא מה שהשיגו בתורה לפי שורש נשמתם (וכפי שהאריכו הספה"ק דבית שמאי הוא מידת הגבורה ובית הלל הוא מידת החדס), ולאמיתו של דבר אלו ואלו דברי אלקים חיים, כולם מרועה אחד ניתנו (ואם אמנם בעולמינו אנו נקבעת ההלכה לפי בית הלל, אולם לעתיד לבוא כשיהיה התיקון השלם תקבע ההלכה בבית שמאי).

הרה"ק בעל אהבת ישראל זי"ע מוויניצא היה אומר דבר מפליא, כל צדיק מראים לו מן השמים בעליל איך שדרכו בעבודת השם היא נכונה, כל אגדתא או מדרש שהוא רואה, וכל ספר יהודי שהוא פותח, הוא רואה שם בביאור איך שתכלית עבודת האדם בעולמו היא אותה נקודה השייכת לו, אבל אם הצדיק הזה הוא חכם, הוא יודע ומבין שבאותה מידה מראה זאת הקב"ה גם לשאר הצדיקים שהולכים בדרכים אחרות והפוכות, גם להם מראים מן השמים איך שדרכם בעבודת השם היא נכונה, והם גם רואים זאת בכל ספר קודש שהם פותחים את הנקודה הפנימית השייכת לשורש נשמתם, - כי באמת התורה כוללת את הכל, וכל אחד רואה בה את השייך לשורש נשמתו ומה שנוגע לתפקידו בעולם.

הנה אברהם אבינו הכיר את בוראו, ולפי שורש נשמתו השיג את התגלות הבורא ב"מידת החסד", וקיים מצות "ובו תדבק" על ידי המשכת מידת חסדו של הבורא יתברך בעולם, הוא נטע אשל שיש בו פתחים מארבע רוחות, ונתן לכל בני העולם לאכול ולשתות, וגילה להם שהטוב הזה נובע מהמעייין הבלתי אכזב של הבורא יתברך שברא עולמו להיטיב לבריותיו, וכך לימד ופרסום את אלקותו יתברך בעולם. - לעומתו יצחק עבד את הבורא בדרך המנוגדת וההפוכה בתכלית, הדרך של "גבורה" ו"פחד יצחק", "סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי", הוא לימד את כל בני העולם שיש אלוך רב ושליט והשריש בבני העולם את יראת העונש ויראת הרוממות. - האם זה גרם חלילה לאיזה חיכוך או ריחוק בין אברהם ליצחק, כשדרכיהם מנוגדות זו לזו בתכלית ממש, הס מלהזכיר, ולמה, כי אברהם ויצחק ידעו שניהם שתפקידם הוא "להמליך את הבורא יתברך בעולם התיקון", אברהם המליך את הבורא כפי אשר לימדה אותו נשמתו, ויצחק המליך את הבורא כפי אשר לימדה אותו נשמתו, הם הבינו שבעצם עבודת שניהם מכוונת לתכלית אחת. וראו דבר מפליא, דוקא על אברהם ויצחק כתוב בתורה "וילכו שניהם יחדיו", כל אחד מהם גילה את הבורא יתברך בדרך ההפוכה והמנוגדת בתכלית, והכל היה באחדות אחת מכוונת למטרה אחת משותפת.

ואחריהם הגיע יעקב אבינו שמידתו היא "מידת התפארת", מהו תפארת, לא חסד לגמרי ולא גבורה לגמרי, אלא מיזוג של שתי המידות יחדיו, וכדאיתא בספה"ק דאברהם היה מידת החסד, ונתברר ממנו "חסד דקליפה" (עריות) שהוא ישמעאל, כי כשהחסד הוא בלי מעצור הרי זה משפיע גם במקום שאינו ראוי להשפיע. לעומתו יצחק היה מידת הגבורה, ונתברר ממנו "גבורה דקליפה" (רציחה) שהוא עשו, כי כשהגבורה מתגברת במקום שאינו ראוי הרי זה בא לידי רציחה ממש. - וכאן הגיע יעקב, ועבודתו היתה למזג את החסד והגבורה יחדיו, שכל אחד ישמש במקום הראוי לו, ולכן יעקב נקרא "יעקב שלימתא" "בחיר האבות", כי השלימות הוא רק כשיש התמזגות של החסד והגבורה יחדיו, ורק יעקב שלימתא היה יכול להעמיד י"ב שבטי י-ה (ובחז"ל איתא דעשרה נסיונות עמד אברהם ולא נקרא שלם עד שעמד בנסיון העקידה, ומבאר האריז"ל כי עד נסיון העקידה עבד אברהם את בוראו רק במידת החסד, אבל בנסיון העקידה הוצרך להתאזר במידת הגבורה ולהתאכזר על בנו יחידו, ולעומתו יצחק נתעורר במידת ה"אהבה" שמחמת אהבתו לבורא יתברך פשט צוארו להעקד בשביל השם יתברך, ועל ידי שהחסד והגבורה נתכללו יחדיו הגיעו בזה לכלל השלימות).

ומזקנים אתבונן, שכך ראינו תמיד אצל גדולי ישראל ומנהיגי האומה, שלצד תקיפותם ועמדתם הברורה והחד משמעית, נהגו כבוד גם באותם שאחזו בשיטה ההפוכה לגמרי, יש את התמונה הידועה ומפורסמת איך שהרה"ק בעל ויואל משה מסאטמער זי"ע בא לבקר את כ"ק האדמו"ר הבית ישראל מגור זי"ע, מי שהוא מעולם התורה אין מסוגל להבין זאת, והרי הויאל משה כתב בדם לבו שממש אינו רואה בכל התורה כולה איסור יותר חמור מהשתתפות בבחירות, והכריז בקול גדול ולא יסף שכל הנותן יד לכונן את כנסת הכפירה הרי הוא אחראי לכל פשעיהם ומידו יבוקש, ואיך יתכן שמגיע לבקר את הבית ישראל שאחראי על השתתפותם בבחירות של אלפים ורבבות (מה תאמר, שהויאל משה הגיע "לשכנע" את הבית ישראל בצדקת דרכו, הרי אפילו טיפש שבטיפשים אינו חושב שיהיה אפשר לשנות את דעתו של הבית ישראל בחצי שעה, ק"ו שאין לחשוב כך על חכימא דיהודאי). - איך יתכן שהרה"ק מסאטמער זי"ע הוא אשר הספיד את הגר"א קוטלר זי"ע והמליץ עליו את הביטוי הנשגב "מגיד שבחו של אהרן שלא שניה", והרי אותו רבי אהרן קוטלר היה מגיע מידי ארבע שנים לארה"ק במטרה כדי להרבות פעלים ל"בחירות הטמאות" (והספד זה היה בשנת תשכ"ג לאחר שכבר נכתב הספר "ויאל משה"). - ואיך יתכן שהגר"מ שך זצ"ל, זה שהפעיל פעלים למען ההשתתפות בבחירות, והוא היה זה שהכריע שהחכ"ם של אגוד"י יכנסו לקואליציה, הוא היה זה אשר הספיד את הרה"ק מסאטמער זי"ע בהסבירו איך שדוקא מלחמתו הגדולה ושיטתו הבהירה של הסאטמער רב היא היא אשר הצילה את היהדות החרדית, ומה שכלל ישראל עומד היום בתפארתו ובשלימותו הוא בזכותו.

אבל באמת ששאלות אלו אינן נשאלות אלא ב"עולם התורה", אך מי שזכה לחיות ב"עולם התיקון" אין לו בכלל שאלה, כי הרה"ק מסאטמער זי"ע פעל לפי מה שהשיג משורש נשמתו שכך הוא רצון הבורא ורצון התורה, וידע גם ידע שגם הבית ישראל והגר"א קוטלר זי"ע אומרים את מה שלימדה אותם נשמתם הקדושה מהו רצון הבורא ורצון התורה, ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

זה לאחרונה ראיתי מובא עובדא מדהימה (כמדומה משנת תשט"ז), שהגר"א קוטלר השתתף באיזה חתונה בשכונת בתי אונגארין, ופתאום נשמעו קולות ירי של הלגיונרים הירדניים, והחלה אזעקה, והגר"א קשה היה בטבעו פחדן עצום נתקף בחרדה ורץ תיכף להתחבא מתחת לשולחן, אך גם כאשר שקטו היריות לא היה יכול לחזור לעצמו, והיה שם יהודי צדיק אחד אשר דובב אותו, ולקח אותו לביתו, וכיבד אותו בכוס חלב חם, והציע לו מיטה לנוח עליה, עד ששב לאיתנו. ומי היה אותו יהודי צדיק, לא אחר מאשר הקנאי הגדול רבי עמרם בלוי זצ"ל. - כהיום הדעת אינה יכולה להכיל או אפילו לדמיין סיפורים כאלו, והרי כל שהייתו של רבי אהרן קוטלר בירושלים היתה כדי להרבות פעלים למען ההשתתפות בבחירות, אבל רבי עמרם שהיה מעולם התיקון הבין שאין כאן שום סתירה להחיות ולנהוג בו את כבודו הראוי לו, הוא ידע שרבי אהרן קוטלר הוא צדיק אמת שכל דבריו ופעולותיו הם לשם שמים.

כשיש מחלוקת בין ב' פוסקים קדמונים על איזה הלכה בהלכות שבת, האחד סובר שזה היתר גמור, והשני סבור שיש בו חיוב חטאת, אין הכוונה שהפוסק הראשון סובר שהפוסק השני ותלמידיו הם מחללי שבתות וחייבי כריתות. - אלא כל פוסק אומר כפי מה שהשיג בתורה הקדושה לפי שורש נשמתו, אבל הוא מסכים שגם דברי הפוסק השני הם תורה מסיני, וכולם מרועה אחד ניתנו.

בעולם התיקון יש לכל אחד בהירות ברורה מהי חובתו ודרכו בעולמו, ואותה לא ישנה בעבור כל חללי דעלמא, אך עם כל זאת הוא מבין שגם בעל השיטה הפוכה מאיתו בתכלית הוא צדיק וקדוש, ומיני ומינך יתקלס עילאה, ואלו ואלו דברי אלקים חיים, כולם מרועה אחד ניתנו, וכולם יחדיו עסוקים במטרה משותפת של המלכת הבורא יתברך, והבורא יתברך כביכול זקוק לב' השיטות הפוכות כדי שתתגלה מלכותו בפועל, וכפי שעוד יבואר בהמשך הדברים.

ה. ב"עולם התורה" האדם מעמיד את עצמו במרכז עבודתו, ב"עולם התיקון" האדם מעמיד את הקב"ה במרכז עבודתו.

והנה ההבדל בין "עולם התורה" ל"עולם התיקון" הוא, את מי האדם מעמיד במרכז העולם ובמרכז עבודתו יתברך. - האדם בטבעו כולו "אנוכיות", "אני ואפסי עוד", הוא רוצה את הכל לעצמו, ולוקח את הכל לעצמו, מבחינתו העולם נברא כדי לספק לו את מאוויו ותשוקותיו. כשהאדם נמצא במקום הזה, גם כל עבודת השם שלו נובעת מתפיסה זאת, הוא לומד כדי ש'הוא יהיה למדן', הוא מתפלל כדי ש'הוא יהיה קרוב לבורא יתברך', כשמגיע שבת 'הוא רוצה להתרום', וכן הוא בכל התחומים של עבודת השם, הוא אינו עובד את הקב"ה אלא את עצמו, וממילא כל עבודתו היא מנקודה של "אני מלכות הבורא ואני ממליכו". אדם זה אין לו בעיה להחליט ולגמור בדעתו שכל בני העולם זולתו חיים בטעות איומה, אדרבה זה נותן לו הרגשה טובה ומתוקה, שהרי העולם נברא בשבילו ולא בשביל אותם האחרים. - ולאמיתו של דבר, אדם זה רחוק מאד מאד מהשי"ת, וכפי שהמליצו צדיקי הדורות "אנכי" עומד בין ד' וביניהם, שהאנוכיות של האדם עושה מחיצה המבדלת בינו ובין קונו.

לעומת זאת הצדיקים שמזככים מידותיהם, הם מבינים שכל העולם נברא לכבודו של השם יתברך, ומעמידים את הבורא יתברך במרכז העולם והנקודה האמצעית שעליה סובבת כל עבודתם, הם אינם רואים את מציאותם אלא כ"כלי" אשר נברא כדי לגלות את מלכותו יתברך, וכשוראים שהקב"ה ברא ששים רבוא מישראל הרי זה מפני שקילוסו של מקום צריך לעלות דוקא מתוך מספר עצום זה, והם מבינים שהקב"ה חפץ בטובת בריותיו ומלמד אותם איך להגיע לטוב הנצחי, וממילא פשוט בעיניהם שאם אכן היה הדבר שיש רק דרך אחת נכונה, הרי בודאי שהיה הקב"ה מהפך לבבות כל דורשי השם ומבקשי לגלות את האמת, אם דרך ה"חסידות" הוא הדרך האמיתית היה מלמד את כולם לעבוד את הבורא בדרך החסידות, ואם דרך ה"אנשי מעשה" היא הדרך האמיתית היה מלמד את כולם לעבדו בדרך זו, אם דרך "העדה החרדית" היא הדרך הנכונה היחידה היה הקב"ה מדריך את כל החרדים לדבר השם לילך בדרך זו, ואם הדרך של "אגודת ישראל" היא הדרך הנכונה היה מלמד את כל בני ישראל להתאגד באגודה אחת. - ואם אנו רואים

שהקב"ה בעצמו מלמד לעמו ישראל כמה וכמה דרכים חלוקות ולכאורה מנוגדות, הרי זה בהכרח שכך הוא רצון הבורא שיהא קילוסו ומלכותו מתגלית מתוך כל אותם גווני עבודות, ואין מציאות שתתגלה מלכותו אם יחסר גוון מסויים או דרך מסויימת של עבודת השם. - וכן הוא לגבי העבודה הפרטית של כל איש מישראל, שמלכותו של הקב"ה תתגלה רק על ידי כל סוגי החשיבה וכל סוגי העבודות, ואם יחסר אפילו עבודתו של אדם בודד לא תיכון מלכות הבורא יתברך (שהרי היצורים כולם נבראו לכבוד השם יתברך, ואם היה כבוד הבורא יתברך מתגלה במלואו אף לולא עבודת אדם זה, למה בראו הקב"ה), - זהו 'מבט' כל כך פשוט וכל כך מובן ונתפס אפילו בשכלו של ילד קטן, אך כדי לקלוט זאת צריך האדם לצאת מ"עולם התוהו" ולעבור לחיות ב"עולם התיקון".

מי שנמצא ב"עולם התוהו" רוצה שכל בני העולם יחשבו כמותו, וינהגו כמותו, ויסברו כפי השקפתו, וילכו עם כובע כמותו, ואף יהיו נראים כמותו, עד כדי כך שלפעמים כשרואה אדם בסגנון שונה ממנו הרי זה עצמו כבר מעורר בו אי נעימות וריח של שנאה ודיחוי. - לעומתו, מי שנמצא ב"עולם התיקון" מבין שאדרבה, מאחר שמציאותם של הנבראים הוא כדי לגלות את הבורא יתברך, א"כ פשוט שכל אחד יש לו גוון עבודה אחרת וסוג חשיבה אחרת, ולעולם לא היה ולא יהיה שני אנשים שוים, שאם כן השני למה, אחר שאין בו צורך לגילוי מלכותו יתברך, ואדרבה התפארותו של הבורא יתברך עולה ממה שיותר גוונים ודרכים וסוגים של גילוי אדנותו.

ו. "מחלוקת ופירוד" שייך רק כשכל חלק רואה עצמו כמציאות בפני עצמו, אבל בקומה שלימה עובדים כל חלקי הקומה יחדיו בהרמוניה משותפת.

מעשה באדם אחד ששמע איך שאברי גופו מתקוטטים ביניהם, ה'לב' אמר, אני הוא מציאותו של האדם, שאם אפסיק פעולתי אפילו דקות ספורות מיד 'מות', המח' אמר, אני הוא מציאותו של האדם שהרי אם אני לא מתפקד מתבטל מציאותו של האדם, ה'ריאה' טענה, אני הוא מציאותו של האדם, כמו שראו כולם במירון שבהעדר נשימה מתו מ"ה אנשים תוך רגעים מועטים, ה'רגלים' טענו, אני הוא מציאותו של האדם, בלעדי הוא לא יכול ללכת לשום מקום ואינו יכול להוציא כוחותיו לפועל, וכן על זה הדרך טען כל גיד וכל אבר שהוא הוא מציאותו של האדם.

הנה מעשה כזה לא היה ולא יהיה, ולמה, כי כל ויכוח זה אין לו מקום אלא כשכל אחד מאברי הגוף עומדים לעצמם, אבל מאחר שהמציאות הוא שכל אברי האדם הם מציאות אחת וקומה שלימה, וכולם יש להם תפקיד אחד להעמיד ולהחיות את קומת האדם, ממילא אין שייך שיהיה ביניהם ויכוח, מצד אחד אכן כן הדבר שמציאותו של האדם וכח ביצועיו תלוי בכל אחד ואחד מאותם אברים וגידים, ומצד שני הרי בעצם כל האברים והגידים הם מציאות אחת ולכולם יש מטרה משותפת, ורק שלכל אבר וגיד יש תפקיד אחר הנדרש ממנו כדי להוציא את המטרה המשותפת לפועל.

ובזה נבין היטב את מה שאמרנו, שכל הפילוגים והפירודים וההתנשאויות אינם שייכים אלא כשהאדם נמצא ב"עלמא דפירודא", הוא רואה את עצמו כיש ומציאות נפרדת בפני עצמה, ולכן כל אחד רואה איך שכל מלכות הבורא תלוי בעבודתו (מה שבאמת נכון), אבל ממאן לראות שמלכות הבורא יתברך תלויה גם בעבודה המיוחדת של כל הששים רבוא מישראל. - אך כשהאדם מגיע לידי הכרה שכלל ישראל הם קומה שלימה ומציאות אחת, שוב אין מקום לויכוחים ופילוגים, וכשם שהלב והכבד לא יתקוטטו ביניהם, וכן המח והרגליים לא ירצו לבטל אחד את מציאותו של השני, אלא אדרבה כולם עובדים יחד בהרמוניה משותפת, כך מתנהלת עבודותיהם החלוקות של אנשי האמת החיים ב"עולם התיקון".

ז. כלל ישראל הם קומה שלימה ומציאות אחת.

ובאמת הנמשל דומה לגמרי למשל, דהנה כל תינוק בן יומו יודע אשר "קוב"ה וישראל ואורייתא חד הוא", ועומק הענין מבואר מאריז"ל וספה"ק דכשם שהקב"ה הוא אחדות פשוט, וכן ספר תורה אינו אוסף של אותיות בודדות אלא זהו מציאות אחת של ספר תורה (ובהעדר אות אחת כולה פסולה), כך כל כללות ישראל הם בעצם דבר אחד ומציאות אחת, ורק השורשים והענפים משתלשלים למטה וכל אחת יורדת בגוף נפרד (למשל, בימים אלו כולם הרגישו זאת במוחש איך שכל כנסת ישראל הוא גוף אחד, וכשם שבנקיפת אצבע מרגיש זאת כל הגוף, כך כלל ישראל הרגישו בעומק לבבם את הכאב של

כלל ישראל, ונודע בשם הגר"מ שפירא זצ"ל מלובלין שהמליץ זאת על מאמר חז"ל "אתם קרויים אדם ולא עכו"ם קרויים אדם", כי כל עם ישראל הם בעצם אדם אחד, ונודע בספרי האריז"ל וספה"ק אשר מבשרי אחזה אלוך, וכשם שכל אדם הוא קומה שלימה של רמ"ח אברים ושס"ה גידים, כך כלל ישראל בכללותו הוא קומה שלימה של "אדם", יש נשמות שהם תלויים בעין, ויש נשמות שהם תלויים בלב, ויש נשמות שהם תלויים במח של קומת ישראל, וכן הלאה, וכל אחד מקבל הארה מנשמתו אשר מלמדת לו מהי חלקו בעולמו בהמלכת הבורא.

ולא זו בלבד, אלא אף כל "מצוה" היא קומה שלימה, ויש בה רמ"ח אברים ושס"ה גידים רוחניים, כמבואר בספה"ק, וכל אחד מישראל יש לו את עבודתו המיוחדת להשלים את חלקו בקומת השכינה, כגון אותם אשר שורש נשמתם מה'עין' של קומת כנסת ישראל, הרי התפקיד שלהם הוא לתקן את ה'עין' של כל מצוה ומצוה מהתרי"ג מצוות, ואותם ששורש נשמתם הוא מה'ידים' של כנסת ישראל הרי תפקידם בעולמם הוא לתקן את ה'ידים' של התורה ומצוות (כהיום גילו החוקרים שבקרום של העין יש מאות או אלפי עצבים קטנים, ואין להם הסבר למה ברא הקב"ה כל כך הרבה, אבל הדברים מוסברים היטב ברמ"ק ובאריז"ל, שמציאות האדם למטה הוא רק דוגמא של ה"אדם" העליון, והרי כמה אלפי אלפים ורבי רבבות נשמות תלויים ב'עין' של קומת השכינה, וכל עצב קטן שיש בעינו של כל אדם מישראל מכוון כנגד 'נשמה' אחת מישראל, וכן הוא לגבי כל עצב ותא קטן שבקומת האדם, ואכמ"ל).

דנמצא שבעצם כל אחד מישראל יש לו תפקיד מסויים השייך לשורש נשמתו, ולעולם לא היה ולא יהיה בכל ששת אלפי הבריאה אדם נוסף שיוטל עליו תפקיד זה, וכל אדם מסויים אם לא ימלא את תפקידו יצטרך להתגלגל או להתמרק עד שימלא את תפקידו. ומי שחי ב"עולם התיקון" רואה כל זאת בבהירות, וממילא הוא אוהב אהבת אמת את כל אחד ואחד מישראל, בהיותו מבין שחילוקי הדרכים וסוגי החשיבה אינם סתירה אחד לשני.

ח. כל נשמות ישראל כלולים זה בזה וכל אחד ואחד משלים את כל חלקי הקומה.

אך באמת שיש בכל הדברים האלו עומק גדול לפני מעומק, ונקדים, דהנה איתא ברמ"ק אשר "מבשרי אחזה אלוך", שהאדם הוא דוגמא של מעלה, ואם תרצה להבין איך נראה ה"אדם העליון" (דהיינו צורת התגלותו של הבורא יתברך בעולמות העליונים) תוכל להבין זאת מן האדם של מטה.

והנה בשנים האחרונים גילו הרופאים דבר מדהים ומפליא עד מאד, שב'די-ען-איי' של האדם רואים בו את כל כוחות גופו, אפילו אם נקח שצורה אחת מראשו נוכל להבחין על ידה את כל כוחות גופו ונפשו, וכמו כן כאשר נקח כל נקודה קטנה מגופו יתראו בו כל חלקי וכוחות גופו. ופשר הענין הוא, כי בכל חלק קטן מגופו יש את המציאות של כל האדם בכח, כי כל תא ותא מגופו של האדם יש בו פוטנציאל להצמיח ראש עינים אוזנים ידים ורגלים כבד לב וריאה, ואמנם למעשה כל התאים עובדים בהרמוניה מושלמת, שכל תא שולח את כוחותיו להאבר המרכזי, כגון כל התאים שבגופו של האדם שולחים את כח הראש שלהם לראש האמיתי, כן הם שולחים את כח העינים שבהם לעינים, ולא יהיה כח לראש לפעול בשלימות אלא על ידי שקיבל את כח הראש מכל האברים, וכן העינים לא יוכלו לפעול בשלימות אלא לאחר שקיבלו את כח העינים של כל האברים, נמצא שכל האברים נותנים לכולם ומקבלים מכולם, נותנים לכולם את החלק השייך לכולם, ומקבלים מכולם את החלק השייך להם, וזאת עשה הקב"ה כדי שיהיה קשר בין כל האברים של האדם שיוכלו לעבוד יחד ובהתאמה. - והמופת לזה הוא מה שידוע שכהיום משתמשים בדם חבל הטבור להצמיח מזה תאים חדשים, לפעמים מכניסים זאת לריאה ונצמח תאים של ריאה, לפעמים מכניסים זאת ללב ונצמח תאים של לב, כי כאמור בכל טיפה יש את הפוטנציאל של כל חלקי הגוף, אלא שהכח שבכל החלקים יוצא לפועל באותו האבר המיוחד.

וממש ענין זה הוא גם ברוחניות, שהתורה יש בה ששים רבוא אותיות (ואף שלפי המסורת בידינו יש רק ש"ד אלפים, כבר נודע דאז אחד מתחלק לכמה אותיות, כגון אות א' מורכב מג' אותיות ו' למעלה ו' למטה ובאמצע ו', כידוע ליודעים), אבל כשחסר אות אחת כל הספר תורה פסולה, ולמה, כי בעצם כל אות מתורתינו הקדושה כוללת בתוכה את כל האותיות וגם כלולה מכל האותיות, וממילא כשחסר אות אחד ממילא חסר לכל האותיות את כח האות הזה, דנמצא שהחסרון שיש בספר תורה זו אינו רק חסרון של אות אחת, אלא כל האותיות כולן יש בהם חסרון שחסר להם את כוחם השלם.

וכן הוא ממש לגבי נשמות ישראל, שכל הנשמות כלולות כל אחת בחברתה, וממילא כל עוד שנשארה אפילו נשמה אחת מישראל שלא נתקנה לגמרי עדיין לא יוכל להיות תיקון שלם אפילו לאותם שמצד עצמם כבר נתקנו, כי חסר להם הכח השייך להם שצריך להגיע אליהם מאותה הנשמה, ורק בסוף האלף השישי כשיהיה לכל הנשמות את תיקונם אז יוכל להיות לכולם התיקון.

וממילא כשאדם מישראל זוכה לעשות מצוה, הרי זה בעצם מפני שקיבל מכל נשמות ישראל את הכח השייך לשורש נשמתו, וכן הוא שולח לכל נשמה ונשמה מישראל את הכח השייך אליהם, וזאת עשה הבורא יתברך מפני שחפץ לזכות את ישראל, שכל אחד משלים לחבירו את החלק החסר.

ובספרי חסידות הפליגו להזהיר מאד שטרם עשיית כל מצוה יכוין האדם לקשר עצמו עם כללות ישראל, וגם לומר בפה מלא שעשייתו היא "בשם כל ישראל", וזאת, דכשכל בני ישראל נוטלים לולב ביום הראשון של סוכות, הנה יש ב'מצוה' של כל אחד ואחד מישראל איזה מעלה מיוחדת שישנה רק אצלו, מי בהידור בחלק המעשי של המצוה, מי בחלק ה'רוח' של המצוה, ומי בחלק ה'מחשבה' של המצוה, וכשהאדם מקשר עצמו עם כל ישראל הרי הוא זוכה שכל המעלות שיש בקיום אותה מצוה של כל אחד ואחד מישראל מאירות גם לקיום המצוה שלו, ונחשב הדבר כאילו מצוותו נעשתה עם כל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה של אותה המצוה, וכמו כן הוא מזכה לכל ישראל במעלה הייחודית שיש בקיום המצוה שלו שכל ישראל זוכים בה על ידה, ובאופן זה נמצא שכל מצוה של כל איש מישראל נחשבת בבחינה מסויימת כנעשתה בכל מיני השלימות הקיימים במחשבה וברוח ובמעשה (כמובן שבכל זאת האדם עצמו נחשב 'ראש בני ישראל' לגבי החלק המיוחד לו, אבל מכל מקום זוכים כולם על ידו גם בבחינה שלו, וכל זאת עשה הבורא יתברך ברוב אהבתו ורצונו לזכות את ישראל ולהעמיס עליהם את טובו הנצחי כפי אשר יוכלו שאת).

וענין זה מבואר גם בספר מסילת ישרים (פי"ג), וז"ל, "שכיון שאי אפשר לאומה שתהיה כולה שוה במעלה אחת, כי יש בעם מדרגות מדרגות איש לפי שכלו, הנה לפחות יחיד סגולה ימצאו אשר יכינו את עצמם הכנה גמורה, ועל ידי המוכנים יזכו גם הבלתי מוכנים אל אהבתו יתברך והשראת שכינתו, וכענין שדרשו ז"ל בארבעה מינים שבלולב יבואו אלה ויכפרו על אלה". והאריך בזה יותר בספרו דרך השם (ח"ב פ"ג) שמרוב טובו של הבורא יתברך העמיד את סדר הדברים שלא רק מי שמגיע בכח עצמו אל השלימות יזכה להגיע לתכלית השכר הנצחי, אלא גם על ידי שיתלה האדם באחר יכול לזכות בשלימות ושכר העולם הבא, ובשביל כך קשרה התורה את כל ישראל שיהיו ערבים זה לזה, שבכך מתקשרים כולם יחדיו ואינם נפרדים, ומידה טובה מרובה, שאם נתפסים זה על זה בחטא, כל שכן שיועילו זה על זה בזכות, עיי"ש דברים נפלאים.

ט. מכל זה נבין איך שבאמת כל העבודות וכל הדרכים השונות משלימים זה את זה.

וכשזכינו להבין זאת יצא לנו דבר מפליא, שבאמת כל סוגי העבודות השונות וכל הדרכים השונים והנראים כמנוגדים ממש, הרי שלאמיתו של דבר, לא רק שאינם סתירה אחת לחברתה, אלא אדרבה כל הדרכים וכל מיני העבודות משלימות זו את זו, כי בעצם כשאיש מישראל לומד תורה או עושה מצוה הרי שאם נסתכל על תורתו או מעשה המצוה שלו בפני עצמו, הרי באמת יש בה "ששים רבוא חסרונות", שהרי תכלית תורתו ומצוותיו הוא כדי לקנות את קומת השכינה, והמצוה לכשעצמה הרי היא מורכבת מקומה שלימה, וכאן לא נפעל אלא חלקיק קטן של אחד מששים רבוא של תיקונה של המצוה, - אבל כשיש עוד ששים רבוא אנשים מישראל שכל אחד מקיים את חלקו בתיקון הקומה, הרי אך ורק על ידי כולם יחד נתקנת קומת השכינה.

כשאנו משיגים זאת אנו יכולים להבין את הכל בהסתכלות אחרת ואמיתית, למשל, אדם מישראל פותח את הספה"ק "נפש החיים" ולומד והוגה בספר, והוא חושב לעצמו, הלוא רואים בבהירות עצומה איך שכל תיבה הכתובה פה הוא ממש אמת כשנתינתה מסיני, הרי הכל מבוסס ובנוי על דברי חז"ל מפורשים. - לעומת זאת, יושב חבירו ולומד את הספה"ק "יושר דברי אמת" או "יסוד העבודה" ששם מבוארים היטב יסודות דרך החסידות, והוא עומד ומשתומם, הרי הדברים הכתובים פה הם כל כך אמיתיים ונכונים, והלוא לא חידש שם כלום אלא פשוט ציטט דברי חז"ל מפורשים. - וכאן השאלה מי משניהם זכה להגיע לדרך ה"אמת", הלוא יש כאן שני דרכים שונים וחלוקים לגמרי ממש. - והתשובה היא, שניהם צודקים, ושניהם זכו להגיע אל ה"אמת", כי לא הגוף העכור הוא המשיג את אמיתות

הדברים אשר ראה בתורה, כי אם "נשמת שדי תבינהו", והנשמה יודעת מהו התפקיד שלה בעולם, ולכן יכולים שני אנשים ללמוד יחדיו בחברותא את הספרים נפש החיים ויושר דברי אמת, ולאחר שיגמרו ללמוד בעיון את ב' הספרים יתחבר אחד מהם בכל עצמותו לספר זה והאחר לספר השני. - ושניהם אמת וניתנו מסיני והם צורך גבוה, כי עבודתו של מקום תהא נעשית רק על ידי צרוף כל הדרכים יחדיו, כי אם יחסר חלק עבודה של אפילו אדם קטן מישראל לא תוכל להתגלות מלכות הבורא יתברך.

וכן הדבר לגבי ההשקפות השונות והלכאורה מנוגדות הקיימים בקרב הזרמים השונים של היהדות החרדית, אך כדי להבין זאת נקדים, דהנה הזכרנו (באות ד') שבמידת החסד לבד לא היה אפשר להעמיד את כלל ישראל, וכן במידת הגבורה לבד לא היה אפשר להעמיד את כלל ישראל, ורק על ידי יעקב שמידתו "תפארת", שהוא התמזגות של מידת החסד והגבורה, וכאן הבן שואל, אם כן למה אברהם עבד את הבורא במידת החסד, ויצחק במידת הגבורה, והרי כלל ישראל צריך את מידת ה"תפארת". - אך התשובה לזאת היא פשוטה מאד מאד, שכדי שיוכל להתהוות מידת ה"תפארת" צריך להיות תחילה שתהיה מידת "חסד" בשלימותה ומידת "גבורה" בשלימותה, ורק לאחר מכן יוכל להגיע יעקב אבינו ולמזג את ב' המידות יחדיו באופן של "תפארת" באופן שיתאפשר לבנות את כלל ישראל.

כללו של דבר, שכדי שיצא דבר שלם ומתוקן צריך שיהיה ג' קוין, קו ימין, קו שמאל, וקו אמצע, והנהגת כלל ישראל צריכה להיות תמיד בדרך האמצעית, אבל הדרך האמצעית לא תיכון אלא אם יקדמו לה קו ימין וקו שמאל.

ולכשנתבונן נראה דמה שכהיום הזה יש לנו את היהדות החרדית בצביונה וב"תפארתה", כל זאת התאפשר אך ורק על ידי כל הקצוות המנוגדות יחדיו, למשל, אנשי היישוב הישן בירושלים חרטו על דגלם להיות "יהודים אותנטיים" כמו שחיו יהודים בפולין וברוסיה לפני שלש מאות שנה, הם מתבדלים במסירות נפש מלהיות משוייכים בשום צורה לשלטון הכופר, כל מוסדותיהם מתנהלים בלי להזדקק אפילו לפרוטה שחוקה ממקורות זרים. לעומתם עמדו רוב גדולי ישראל שסברו אחרת, אין ברירה, אנו חייבים לבנות תלמודי תורה ישיבות וכוללים ובתי יעקב, ואנו מוכרחים להזדקק לטובות השלטון, ואף שבודאי אין זה לכתחילה, אך בדיעבד זה מה שצריכים לעשות. - ב"עולם התורה" נראים ב' דרכים אלו כסתירה גלויה, אבל ב"עולם התיקון" רואים איך שלמען הצלחת כלל ישראל מוכרח שיהיו ב' דרכים אלו, מצד אחד הדבר פשוט וברור שרוב כלל ישראל אינם יכולים לעמוד ב"קריטריונים הנוקשים" של אנשי היישוב הישן, הרי דאגת הקיום גונבת את האפשרות להיות חיי לכתחילה, והאחריות המוטלת לדאוג למסגרות לימוד של רבבות אלפי ילדי תשב"ר ובנות ישראל מחייבת אותם להזדקק לכספי השלטונות, וכי מי הציל רבבות ילדים משמד רוחני אם לא ה"חינוך העצמאי" שהוקם על ידי גדולי ישראל במסירות נפש (ואומרים שאף הרה"ק מסאטמער זי"ע שלח פעם סכום כסף גדול לחינוך העצמאי, בעת שהיה חשש פן יסגר הת"ת באחד היישובים הרחוקים). - אך לעומת זאת הדבר פשוט וברור, שאם לא היה קיים "גרעין קשה" של אנשי היישוב הישן, הרי שמזמן כבר היתה היהדות החרדית מאבדת את צביונה החרדי והופך אט אט ל'מזרחי'. - נכון שה"חינוך העצמאי" הוקם על ידי גדולי אגודת ישראל, אבל מה שהחינוך הוא "עצמאי" ולא ציוני זהו בזכותו של הרה"ק מסאטמער זי"ע, כי ברגע שיש אחד שצועק וצווח את הקו הנגדי הרי זה עוצר את הצד השני שלא יסחפו ולא יעברו את הקו האדום (הצמח צדק מליובביטש כותב במכתב, שאלמלא המתנגדים היינו מזמן מתדרדרים מטה מטה במה שנוגע לקיום דיני השו"ע), הוי אומר, שרק על ידי ב' הקצוות המנוגדות מתאפשר לבנות את קיום הדת.

הנה כל אחד יודע שלפני כמאה שנים היו הערים טבריה פתח תקוה ותל אביב ועוד, ערים שתושביהם היו חרדים לדבר ד', ואט אט נתקלקלו שם רוב התושבים והפכה להיות עיר חילונית, וגם כהיום אף אחד לא יכול לדעת או לצפות איך יראו ערי ארה"ק בעוד חמשים או ששים שנה (אלא שאנו מאמינים שמשיח צדקנו יבוא במהרה), אבל משהו אחד בטוח, שגם בעוד מאה שנה אם יעבור רכב ברחוב מאה שערים בערב שבת חצי שעה אחרי הצפצוף הוא יתקל בשאגות נוראות של "שאבעס", זאת אומר, שאותם האנשים ממאה שערים שעסוקים ב"שריפת פחים" יש להם תפקיד נחוץ וקריטי ביותר, והוא לדאוג שגם בעוד מאה שנים יהיו יהודים חרדים בארץ ישראל (אפילו ב"ג ימ"ש ידע להגיד שבמא"ש תמיד ישארו חרדים), לעומת זאת, יש שתפקידם בעולם הוא לדאוג למסירת התורה, או להעמדת מורים ורבנים בקרב ישראל, וכדי למלא את תפקידם נאמנה אסור להם להתערב בעניינים אחרים, הוי אומר, שאם מסתכלים בצורה נכונה רואים איך שכל קבוצה וכל חוג וכל דרך עבודה בכלל ישראל יש לו תפקיד חשוב ונחוץ אשר כל המשך קיומו של כלל ישראל תלוי בו.

כולי עלמא מודו, שאם לא תהיה איזה קבוצה שתלחם בחזקה כאריות על כל פרצה, הרי שבתוך שנים ספורות לא ישאר שריד ופליט ליהדות החרדית. - והרי כל אחד מכיר ויודע שאלמלא בני היישוב הישן ועמיתיהם שהכריזו על 'מרד גלוי' בהוראותיו של השלטון בתקופת הקורונה היינו נמצאים במצב ששנה שלמה ויותר היו כל מוסדות הדת בארץ הקודש סגורים על מסגר ובריח. - אבל מצד שני צריך גם מי שידאג להמשך קיום הישיבות, וצריך גם מי שידאג שלא ידברו בבית הכנסת בעת התפילה, וצריך גם מי שיעורר את הציבור להזהר מלשון הרע וממחלוקת ולהרבות ב"אהבת חנין", כי הא בלא הא לא סגי. ואם יש מי שנשמתו מאירה לו שתפקידו בעולם הוא להשריש בלבבות ישראל אמונה ובטחון או אהבת חברים הרי שאסור לו להתערב בדברים השנויים במחלוקת בין הזרמים השונים, כי בכך הוא מועל בתפקידו. ב"עולם התיקון" אין תופסים אותו כ"קל דעת" אלא כ"מזכה הרבים" ו"מקים עולה של תורה". והייתי יכול להאריך הרבה יותר, אך די בזה, ותן לחכם ויחכם עוד.

וכן הדבר לגבי הגישות השונות בקרב רבני ישראל יש מחמירים ויש מקילים, יש לכלל ישראל צורך בכל סוגי המורים מכל ג' הקוין, מצד אחד צריך את הרבנים מצד ה"גבורה" העומדים בתוקף על כל תג ותג של דקדוק ההלכה וקיומה בלי שום פשרה כל דהו, ומצד שני יש צורך לקומת ישראל ברבנים אשר שורשם ממידת ה"חסד", אשר דרכם היא להקל בכל שאלה שיש בה צד מסויים להקל, וכי מי הציל את יהדות אמריקה המודרנית מכליון רוחני אם לא בעל "אגרות משה" זצ"ל בקולותיו המפליאות, ומי הציל את יהדות ספרד אם לא בעל יביע אומר זצ"ל בגישתו המקילה, אכן כן, שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ובני היהדות החרדית האותנטית אסורים להשתמש בגישה זו, כי אצלם זה יביא רק מצב של זלזול בהלכה (ושמעתי מפי איש מוסמך שהגר"מ פיינשטיין עצמו גער בכך תורה אחד מאמריקה שרצה לסמוך למעשה על איזה קולא המבוארת באגרו"מ, ואמר לו, אתה צריך להבין לבד שקולא זו כתבתי בשביל הבעלי בתים האלו שבהעדר זה לא ירצו לקבל עליהם כלל את התורה והמצוות), נמצא, שכלל ישראל זקוק למרן החזון איש זי"ע שיתווה את הדרך לבני התורה איך לקיים את ההלכה בשלימותה בכל דקדוקיה ופרטותיה, אך לא פחות מכך הוא זקוק לבעל היביע אומר כדי להכניס אלפים ורבבות מאחב"י תחת כנפי השכינה. ולעומת זאת עבור כללות ישראל הועיד הקב"ה גדולי פוסקי הלכה שאחזו במידת ה"תפארת". - דברים שבמושכל ראשון נראים כרחוקים ומוזרים, אבל הם מובנים ומושגים בפשיטות ב"עולם התיקון".

י. להאמור יבין כל אחד איך שדרך עבודתו נחוצה ביותר למען שלימות כל קומת ישראל.

ומשזכינו לטעום את טעמו של "עולם התיקון", נבין שכדי לעמוד על עקרונותינו אין אנו מוכרחים בשביל כך לבטל את כל עדת בני ישראל שאינם נוהגים כך, כי אין אנו עסוקים ב"אני ואפסי עוד", אלא אדרבה בכל עבודתינו ומצוותינו אנו מכוונים להמליך את הבורא יתברך ולזכות את ישראל. - אם איש מישראל מרגיש את הארת נשמתו שתפקידו בעולם הוא לדקדק ב"מצות הצניעות" בשלימותה, אל לא לעשות זאת מתוך גישה שכל שאר אחב"י החרדים לדבר ד' שאין נוהגים כך הם שקצים ורשעים, אלא אדרבה כולם אהובים כולם ברורים וכולם קדושים, וכי תשאל, אם כן למה אני צריך לדקדק בדבר שאף אחד לא מדקדק, התשובה היא, שכדי שכל כלל ישראל אכן יהיו קדושים וטהורים צריך שתהיה איזה קבוצה אחת שתשמור על גדרי הצניעות במלואן, ועל ידי כך הם יזכו את כל כלל ישראל.

הנה כאשר ראינו שרוב גדולי ישראל היו סבורים שאפשר בדיעבד להתיר לקיחת כספים מהשלטון לתלמוד תורה או לישיבה, אל לנו להבין זאת שמעתה על בני היישוב הישן ותלמידי הרה"ק מסאטמער זי"ע לזלזל בכל תוקף באותם רבבות בני ישיבות וילדי תשב"ר ולומר שתורתם אינה שוה כלום, כי זהו הסתכלות של "עולם התהוה". - וכי תשאל, שאם אפשר להיות צדיק גם אם לוקחים כספים מהשלטון אז למה צריך מנהל הת"ת שעל טהרת הקודש למסור נפשו ולכתת רגליו עשר פעמים בשנה כדי להשיג מימון עבור התלמוד תורה שלו, התשובה היא, כי הרה"ק מסאטמער זי"ע גילה לנו ברוב קדושתו ששלימות התורה היא רק כאשר היא בטהרתה בלא שום שייכות כל דהו לזרועות השלטון, ולכן צריך שיהיו תלמודי תורה על טהרת הקודש, ואלמלא היו תלמודי תורה כאלו אזי אכן היה חסרון גדול ועצום בתורה של כלל ישראל, כי ברגע שיש יניקה לסט"א אזי אין התורה יכולה לפעול. - ואולם לאחר שיש תלמודי תורה על טהרת הקודש והם לומדים תורה בטהרתה, הרי בכך הם מזכים לכל ישראל, והמעלה שיש בתורה שלהם מאירה בתורתם של כל אחב"י די בכל אתר ואתר, וכפי שנתבאר באריכות ובהרחבה שבעצם כלל ישראל הוא מקשה אחת, וכל אחד יש לו מעלה מיוחדת בקיום התורה ומצוות שלו, והוא מזכה לכל ישראל במעלתו.

הוא אומר, שהעמידה על העקרונות אינה צריכה לבוא מתוך זלזול ובוז והתפרדות מכללות ישראל, אלא אדרבה מתוך התקשרות לקומה השלימה כל כלל ישראל, ובעת שאתה מכתת רגלך בחו"ל להשיג מימון עבור תלמוד תורה על טהרת הקודש אתה צריך לדעת שבכך אתה מציל את התורה של כלל ישראל. - וכן כשאדם מוסר נפשו על איזה דקדוק בהלכה, אין זה אמור להיות מתוך גישה של 'זלזול' בכלל ישראל שאין מדקדקים כך, אלא אדרבה מתוך תחושת שליחות שעל ידי מעשהו הוא מזכה לכל ישראל ומשלים להם את מה שחסר להם. - ואם כי הדברים נראים אולי במושכל ראשון כמחודשים, אבל כל מי שזכה לטעום אפילו מעט מנופת צוף פנימיות התורה אינו רואה שום חידוש בדברים אלו, והיה מן הראוי להאריך בזה עוד, אבל אין הזמן והמקום מספיק לזה, ותן לחכם ויחכם עוד.

פרק ב'

א. ענין יום ל"ג בעומר.

הנה כפי שכתבנו בפתיחה, הקב"ה ביטל לנו את הל"ג בעומר זה שנתיים ברציפות, כאשר כל חכם לב יבין שיש כאן אמירה ברורה מן השמים שאין אנו ראויים וזכאים ליום טוב זה. ואם כן כדי שנבין מה הקב"ה דורש מעמנו צריכים אנו להבין תחילה מהו ה"נקודה הפנימית" של יום נשגב זה.

ובאמת שהרבה קולמוסים כבר נשתברו, וכמה ספרים כבר נדפסו, לבאר מקצת מענין היום הגדול והנשגב הזה, אך תמצית הדברים הוא ג' נקודות עיקריות.

א. מה שמבואר בדברי הראשונים דקבלה ביד הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות, ולכן אין מתעניין בו (מאירי יבמות ס"ב ב.). ב. שביום זה נתגלו עיקר סתרי התורה ע"י רבי שמעון בר יוחאי. ג. מה דאיתא מהאריז"ל שביום זה מתחיל התנוצצות האור של חג השבועות וקבלת התורה.

בהבטה שטחית אפשר לחשוב שבעצם יש כאן ג' טעמים חלוקים, שב"מקרה" נפגשו ואירעו כולם באותו היום, - אולם מי שרגיל אפילו מעט בספרים הקדושים יודע ומבין כדבר פשוט, שבעצם כל ג' הנקודות אחת הן, וכל אחד הוא תוצאה של הטעם הקודם לו, או שנגדיר זאת שכל טעם הוא הרובד הפנימי של הטעם החיצוני לו.

ב. עיון ותמיהה בענין מיתת תלמידי רבי עקיבא.

וטרם נבאר את הדברים נקדים, שבעצם כל ענין זה של מיתת תלמידי רבי עקיבא והשמחה שעושים בל"ג בעומר ביום שפסקו למות בו, כל ענין זה נראה כחידה אחת גדולה ודבר בלתי מובן בעליל, לכל לראש נודע תמיהת העולם שלכאורה אין מובן "לשמחה מה זו עושה", בשלמא אם היתה מתבטלת אז הגזירה והיו הנשואים נותרים בחיים היה מובן מהי השמחה הגדולה, אבל הלוא מבואר בגמ' דיבמות (דף ס"ב ע"ב) שבעצם כל כ"ד אלף תלמידי ר"ע מתו עד האחרון שבהם, והיה העולם שמם בלא תורה, ומה שפסקו למות באותו היום היה מחמת סיבה אחת בלבד, והיא שפשוט כבר לא נשאר מי שימות עוד, ואם כן מה מקום לקובעו כיום שאין מתעניין בו, אדרבה לכאורה היה לנו לקבוע יום זה כתענית לדורות (ומה שהעולם מתרצים שהשמחה היא על שר"ע לא התייאש והלך לרבותינו שבדרום והעמיד את התורה בשנית, אין אלו אלא דברי דרוש ומליצה, כי בדברי הראשונים מבואר דמאחר שפסקו למות לכך אין מתעניין בו, - אם כי שבהמשך הדברים יתבאר שיש אמת גדול בעצם דברים אלו בבחינת 'סומא בארובה').

עוד מה שצריכים אנו להבין, מה שמבואר בגמ' דכולן מתו בפרק אחד "מפני שלא נהגו כבוד זה בזה", מהו המכוון שלא נהגו כבוד זה בזה, הרי לא כתוב שהיתה איזה מחלוקת ביניהם או שדיברו לשון הרע אחד על השני, ורק היה 'העדר נהיגת כבוד'. - ובאמת הדברים מעידים בעד עצמם, שהרי על מי היתה תביעה זאת, על תלמידי רבי עקיבא שהיו קדושי עליון ותנאים, וחלילה וחס לא יעלה על הדעת שהיתה בהנהגתם שום שמץ של פעולה כל דהו שאינה על פי התורה, ומכל מקום אנו רואים שהיתה עליהם תביעה על מה שלא נהגו כבוד זה בזה. - ובדברי המדרש (בראשית רבה פרשת ס"א) איתא מפני מה מתו מפני שהיתה עיניהן צרה אלו באלו, ומבואר מזה שבעצם החטא היה איזה דבר דק

שלא התבטא באיזה עבירה, ורק שבעומק לבבם היתה עיניהם צרה אלו באלו, ומתוך כך לא נהגו כבוד זה בזה, ומכאן הקושי מתגבר שבעתים, מהו פשר הן עניינא של "נהיגת כבוד זה בזה" - וגם צריך להבין למה מגיע עונש מיתה על כך, והרי אין זה חייבי כריתות או מיתות בית דין או איסור דרבנן.

עוד צריך להבין ולדע מה שהגמ' מסיימת "תנא כולן מתו מפסח ועד עצרת", למה נגרמה מיתתם בזמן זה דוקא.

ג. התנאי לקבלת התורה הוא שכלל ישראל כולו יהיו "כאיש אחד בלב אחד".

אמנם ביאור כל הדברים הוא בפשיטות, דהנה כתוב בתורתנו הקדושה (יתרו י"ט, ב') ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר, ופירש"י, ויחן שם ישראל "כאיש אחד בלב אחד" אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמחלוקת. ומקורו ממכילתא דרשב"י שכתוב שם בזה"ל, להלן ויסעו בני ישראל ויחננו בני ישראל נוסעים במחלוקת וחוננים במחלוקת וכאן הוא אומר ויחן שם חנייה אחת ניתן בלבם כדי שיאהבו זה את זה ויקבלו את התורה.

ומבואר בדברי רשב"י (בעל ההילולא) אלו, שבעצם יש תנאי בסיסי לקבלת התורה, והוא שיהיו אוהבים זה את זה ויהיו כולם כאיש אחד בלב אחד, ובהעדר תנאי זה לא יתכן לקבל את התורה.

הדברים מובנים ומאירים לפי מה שנתבאר בהרחבה בפרק א', כי התורה ומצוותיה תכליתה אחת היא, להמליך את הבורא יתברך בעולמו, וכל אחד מישראל יש לו חלק המיוחד לו בהמלכת הבורא. - ואמנם המלכת הבורא לא תוכל לצאת לפועל אלא על ידי שכל כלל ישראל יהיו מאוחדים כאיש אחד בלב אחד, אבל אם כל אחד עומד לעצמו בנפרד אין כאן כלום. - וכפי שהוסבר בסייעתא דשמיא בטוב טעם, שבעצם בכל 'תורה' או 'מצוה' של אדם מישראל יש בה ששים רבוא (חסר אחת) חסרונות, וכדי שהמצוה תוכל לפעול את תיקונה בגבתי מרומים הרי היא זקוקה לעוד ששים רבוא גוונים של עבודות מישראל של אותה מצוה, כדי שעל ידי כולם יחדיו תעלה המצוה לרצון לפני הבורא יתברך ותפעול את התגלות מלכות שמים. - אך אם כל אחד מישראל מחזיק עצמו כדבר נפרד לעצמו, הרי אין שום חיבור בינו לבין שאר האנשים מישראל, דנמצא שאף שכלל ישראל כולו מקיים מצוות, אין זה פועל את התכלית הרצויה. הרי זה דומה לשק של רמ"ח אברים ושס"ה גידים שכל אבר וגיד עומד בפני עצמו, שאין כאן שום מציאות של אדם, ולכן כשאין כולם באחדות אינם ראויים לקבל את התורה, כי לא יצליחו לעשות על ידה את התכלית המכוונת. - ורק אם מתכללים כולם כאיש אחד בלב אחד יש כאן חיבור והרמוניה משותפת, וכל אחד מישראל מאיר את חלקו בכל אחד מישראל, ומתקיימת התכלית המכוונת של נתינת התורה.

ד. מה שלא נהגו כבוד זה בזה מפני שראו כל אחד את עצמו כדבר נפרד ולא היה ביניהם התכללות.

ובזה נבין היטב את ענין מיתת תלמידי רבי עקיבא בין פסח לעצרת מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, וכפי שביאר בספר שם משמואל (אמור תרע"ב) וזל"ק, "ונראה דהנה ענין נהיגת כבוד זה בזה כבר אמרנו שהוא מצד שרואה בחבירו מעלה שאין בו על כן נוהג בו כבוד, שהרי בפרט זה הוא גבוה ממנו, וכן זה בזה, שלא יתכן שלא יהיה אחד גבוה מחברו בפרט אחד", ועוד מביא (שבועות תרע"ז) בשם אביו האבני נזר וזל"ק, "וכמו שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בטעם תלמידי רבי עקיבא שמתו מפסח עד עצרת מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, כי אז הוא זמן התכללות, ועל כן נענשו על העדר התכללות".

והוא הוא אשר דיברנו, דכשכל אחד רואה את עצמו כדבר נפרד ומתנשא בקרבו לאמר "אני מלכות הבורא ואני ממליכו" הרי אינו נוהג כבוד באחרים, אדרבה הוא רואה איך שרק דרכו היא הנכונה, ואילו דרכו של חבירו אינה נכונה ואינה מתוקנת ואינה רצויה. - אבל כשהאדם זוכה לראות את האמת איך שכל כלל ישראל הם קומה אחת ומציאות אחת, וכל אחד מישראל יש לו ששים רבוא חסרונות בו ובעבודתו, אזי ממילא הוא נוהג כבוד אמיתי בכל אחד ואחד מישראל, שהרי בכל אחד הוא מוצא נקודה אשר משלימה אותו וגורמת שמעשיו יהיו מתוקנים ופועלים את תיקונם וממליכים את הבורא, וכשם שכל אחד מכבד את רבו להיותו מרגיש ששלימותו מגיעה ממנו, כך מרגיש האדם המתוקן כלפי כל אחד מישראל, וזהו אמיתות הענין של "נהיגת כבוד זה בזה".

כשבן אדם חי ב"עולם התיקון", אזי הוא מכבד בכבוד אמיתי את כל אחד ואחד מישראל, ואף אם מהלך חשיבתו ודרך עבודתו והשקפתו והנהגתו של השני היא שונה והפוכה ממנו, מכל מקום הוא מבין בבהירות שהניגודים האלו לא רק שאינם סתירה לעבודתו שלו אלא אף משלימים אותו, אדרבה, הוא מבין שאם כל בני ישראל היו נוהגים או מונהגים כפי מידתו היה נגרם חורבן העולם, ורק על ידי שיש גם דרך עבודה מנוגדת ומגבילה את הדרך שלו, בכך דוקא פועלים מעשיו שלו את התיקון הרצוי, ומבין כולם מתגלה מלכות הבורא.

ה. מיתת תלמידי ר"ע גרם המתקה ותיקון ונעשו כלל ישראל ראויים לגילוי תורת הרשב"י.

ומעתה נבין את השמחה הגדולה של ל"ג בעומר, כי כשם שלפני קבלת התורה הנגלית היו צריכים כלל ישראל להגיע למצב של "כאיש אחד בלב אחד", כך לפני שהגיע הזמן של גילוי סודות התורה שהוא בעצם "נשמת התורה" על ידי רשב"י וחבריו ותלמידיו, היו כלל ישראל מוכרחים להיות במצב של "כאיש אחד בלב אחד". אך מאחר שתלמידי רבי עקיבא לא עשו את התיקון בעצמם, לכן נענשו שמתו כולם מפסח עד עצרת. ועל ידי כך נמתקו הדינים ונתקנו כל נשמות ישראל, והגיע כלל ישראל להיות במצב שראויים לגילוי תורת הנסתר. ותיקון זה נפעל ביום ל"ג בעומר לאחר שפסקו כולם למות ונעשתה ההמתקה והזיכרון. - דנמצא שמיתת תלמידי רבי עקיבא היתה הכנה לגילוי סודות התורה על ידי רשב"י.

ונראה שהדברים מרומזים גם בדברי הגמ' ביבמות (שם), דאיתא שם שלאחר מיתת תלמידי רבי עקיבא היה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. ולהאמור מתבאר, שאין זה דבר חדש, אלא מיתת תלמידי רבי עקיבא היא אשר גרמה את הזיכרון הגדול שמכוחה הלך רבי עקיבא ומסר את התורה לרבותינו שבדרום, כי אז עלו ונתעלו כלל ישראל למצב שהם ראויים לקבל את התורה, ודין גרם שיהיו כלל ישראל ראויים שיתגלה להם האור הגנוז של תורת רשב"י תלמידו של רבי עקיבא.

וזמן התיקון הזה הוא בעצם בין פסח לעצרת, שאז הוא ימי הספירה שהם ימי הכנה לקבלת התורה, כי באותם ימים מוטל על כללות ישראל להתכלל זה בזה ולהתאחד זה בזה, ומשלא עשו את התיקון באותם ימים נענשו ומתו.

ו. עבודת ההתכללות היא עבודה תמידית לדורות, והשמחה בל"ג בעומר הוא על שנפעל חלק התיקון השייך לאותה שנה, שעל ידו מתחיל להתנוצץ האור של קבלת התורה.

ובעצם זו היא העבודה החוזרת על עצמה מידי שנה בשנה, שימי הספירה הם ימי תיקון המידות, שכל אחד צריך לתקן את פגם תלמידי ר"ע לפי חלקו ושורש נשמתו, על ידי שכוללים את כל המידות זה בזה, וכל אחד מישראל נכלל בכל ישראל, ויש בכל שנה ושנה עבודה מיוחדת לתקן את חלקי הניצוצות השייכים לאותה שנה, - וכשהעבודה אכן נעשית על ידי כלל ישראל בימי הספירה, נפעל התיקון הגדול ביום ל"ג בעומר, ונעשים כלל ישראל ראויים לקבל את התורה, ומתחיל להתנוצץ האור של חג העצרת בו זוכים כלל ישראל לקבלת התורה. - הראינו לדעת שבעצם כל ג' הטעמים דבר אחד הוא.

ז. מכיון שכלל ישראל לא עשה את עבודת ימי הספירה, לא נפעל התיקון של ל"ג בעומר, ולכן נתבטל שמחת היום טוב.

והנה בעוונותינו הרבים זה שנתיים ברציפות שמדברים אלינו מן השמים, וביטלו לנו את שמחת היום הגדול של ל"ג בעומר, והרי זו בעצם אמירה ברורה וחדה, שלא זכינו לעשות את עבודת ימי הספירה, שהוא תיקון הפגם של תלמידי רבי עקיבא, וכיון שלא פעלנו את התיקון, לשמחה מה זו עושה, אם הפגם נשאר בנו, ואין אנו ראויים לקבל את התורה.

ח. שורש הקלקול מפני ששכחנו שכלל ישראל הם קומה שלימה ומציאות אחת, וזאת הזכיר לנו הבורא יתברך דרך האסון הנורא בו נקטפו מ"ה נפשות כמנין "אדם" שהם "קומה שלימה".

אמנם כן, "כאשר ייסר איש את בנו ד' אלקיך מייסרך", "כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה". הבורא יתברך לא נתן לנו רק מכה ותו לא, אלא דרך המכה הגדולה גם לימד אותנו בצורה ברורה מאד מאד, מהו הקלקול אשר גרם את האסון הגדול, מהו שורש הדבר אשר גרם לנו את הקלקול, וכן מהו דרך התיקון לזה.

דהנה באסון זה נקטפו מ"ה נפשות טהורות. וראו דבר מבהיל על הרעיון, שמצינו בדברי הגמ' בחולין (דף צ"ב ע"א) "צורר הכסף לקח בידו חומר שעורים ולתך שעורים, אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם", ובפשוט מספר זה כתב בספה"ק ערבי נחל (חוקת דרוש א') דמ"ה גימטריא אדם, והוא קומה שלמה, והיינו שהקב"ה מדבר אלינו בצורה ברורה מאד דרך האסון, ששורש הקלקול של כל הפילוגים והשנאת חינוס ואי נהיגת כבוד זה בזה הוא מפני ששכחנו שכלל ישראל כולו הוא קומה שלמה ומציאות אחת, ולזה הזכיר לנו הבורא יתברך, הביטו וראו, איך שלקחתי ממכם קומה שלמה לכפר על עדת ישראל.

וביותר, שהרי התחושה הכללית של כל כלל ישראל הוא, שמלבד עצם הכאב של אותם משפחות אשר יקריהם נספו באסון הנורא, הנה "כללות ישראל כולה" הוכתה במכה קשה וכואבת. ולכאורה זהו, מפני שהאסון הקיף את כל סוגי הזרמים והחוגים של כלל ישראל, וכל סוגי הגילאים, ילדים, בחורים, אברכים, וזקנים. - אבל להאמור יש כאן יותר עומק, שבעצם הקב"ה דיבר אלינו בצורה ברורה שהוא מכה את "קומת ישראל", על ידי שלקח "קומה שלימה" שהם מ"ה צדיקים המכוונים ומסמלים את קומת ישראל (והמתבונן יראה שהסיפורים שמספרים על מ"ה הצדיקים הם סיפורים שונים זה מזה, מהם בעלי עבודת המח, מהם בעלי עבודת הלב, מהם בעלי עבודה במעשה, וכן היו שם ילדים שעיקר מציאותם הוא קומת הנפש, ובחורים שעיקר מציאותם הוא קומת הרוח, ומבוגרים שעיקר מציאותם הוא קומת המח משכן הנשמה, כידוע כל זה מדברי הארז"ל, כי בעצם מ"ה צדיקים אלו היו קומה שלימה מכל המובנים, ואכמ"ל).

ואותם מ"ה קדושים היו קומה שלימה בכל המובנים בעת הזיכוך הנורא, שהרי נאחדו יחדיו בכל שלשת חלקי האדם, הן בחלק המחשבה שהיא משכן הנשמה כאשר זמן מועט לפני האסון קבלו עליהם עול מלכות שמים בסילודין כאיש אחד בלב אחד, והן בחלק הלב שהוא משכן הרוח שכולם שמחו יחדיו בשמחת הרשב"י, והן בחלק הגוף שהוא משכן הנפש שכל מ"ה הקדושים והטהורים נדבקו כגוש אחד ממש (ואף שהיו אנשים מן הניצולים שהפסיקו ביניהם הרי קיימא לן דמינן במינו אינו חוצץ), ועלו כולם יחדיו כאחד כקומה שלמה ותמימה, לכפר על עדת ישראל.

ובפרט נפעל בקרבינו לימוד זה, כאשר ראינו איך שהכאב האיום של האסון הקיף את כל כנסת ישראל בכל אתר ואתר, והיה זה כאב משותף, ואשר בו נתגלה בבהירות ואמיתות איך שאכן כל כלל ישראל הוא גוף אחד ומציאות אחת, וזה הוא בעצם הלימוד שהבורא יתברך לימד אותנו, ומכאן צריכים אנו לפתוח את לבבנו ולהכניס בקרבינו את הלימוד הזה, אשר כל כלל ישראל הוא מציאות אחת, וממילא יתבטלו כל הפירושים וכל השנאת חינוס, וכך נזכה לפעול את התיקון של ל"ג בעומר, ונהיה ראויים לקבל את התורה.

פרק ג'

א. גדולי ישראל ביטאו את הרגשתם שהאסון הנורא היתה המתקה עצומה לכלל ישראל.

הנה הזעזוע הנורא אשר תקף את כלל ישראל, כאשר בעיצומו של היום הגדול והקדוש ל"ג בעומר, אשר מבואר בספרים הקדושים שהוא יום שכולו אך ורק רחמים וחסדים, באתרא של התנא האלקי רשב"י אשר אמר שיכול לפטור את כל העולם כולו מן הדין, בעיצומו של העת רצון דחצות הלילה של ליל שישי, לאחר שרובה מאחב"י אנשים נשים וטף התאחדו בסילודין בקבלת עול מלכות שמים בקדושה וטהרה, אשר כלל ישראל נתעלה והגיע אז ל"שיא השיאים" של התעלות והתאחדות עם הבורא יתברך, או אז אירע האסון הגדול הזה, בו קיפחו את חייהם מ"ה נפשות טהורות שעלו ונתעלו במעלות קדושים וטהורים.

בשבוע האחרון שמענו מפי צדיקי הדור שליט"א שנתנבאו בסגנון אחד, אשר ההרגשה הברורה היא שהיתה זו המתקה עצומה ונוראה לכלל ישראל כולו, אשר אם כי שאין בכח השכל האנושי להשיג מה והאיך, שהרי נסתרים דרכי

השם ונעלמים מעיני כל חי, צדקתך כהררי אל משפטך תהום רבה, כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם השם, אין לנו נביאים שידעו להסביר לנו את פשר האסון האיום, וגם אין אנו צריכים להבין, "וכידוע מספה"ק תכלית הדביקות הוא על ידי אמונה פשוטה שהיא למעלה מהשגת טעם ודעת", אך זאת ברור לכל שהיה זה תיקון עצום וגדול לכלל ישראל.

והנה נודע מספרים הקדושים אשר "המתקת הדינים" נעשית על ידי שהאדם מתבונן ומהפך בדעתו לראות איך שכל פעולותיו של הקב"ה הם חסדים פשוטים, וגם מה שנראה לכאורה בהיפך הרי שלאמיתו של דבר הכל הולך וסובב אל המטרה היחידית בבריאת העולם להטיב לבריותיו, וכך ראינו אצל צדיקי האמת בכל הדורות, שהיו מחזרים להסביר את הענין באופן שיתברר לכל איך שהכל הוא רחמים וחסדים פשוטים, ולכן בשם כל ישראל אף אנו נלך בעקבותיהם.

ובודאי שאין כוונתנו להתיימר או לומר שאנו באים "להסביר" את מהלכי הבורא יתברך, חלילה וחס, אשר דבר זה הוא ממש חוצפה כלפי שמיא ומידה גדושה של טפשות. - אולם מצינו דברים נפלאים בדברי האריז"ל אשר נותנים פתח להבין מקצת מן המקצת מדרכי הבורא יתברך.

האריז"ל כותב, שכל עבודתנו בעולם הוא לברר הניצוצות הקדושים שנפלו ונתערבו בקליפה, ובאופן הנכון נעשה הברור ע"י תורה ותפילה וקיום המצוות וגם על ידי מלאכת הרשות כחרישה וזריעה ושאר עניני רשות כאכילה שתיה ולינה כשעושה אותם האדם על פי תורה ומכיון לקיים בכל דבר ודבר ההלכות שנאמרו בו. אך אם ח"ו אין ישראל זוכים אז נעשה הברור על ידי יסורים שבאים על בני אדם, וכשמגיעים יסורים על האדם והוא נופל למשכב כבר אינו יכול לפעול, כי מכיון שלא עשה הברור בעצמו כנדרש ממנו מונעים אותו מלעבוד, והברור נעשה מאליו על ידי היסורים שבאים עליו. אמנם גם באופן זה נפעל התיקון רק על ידי בחירתו בטוב שאינו מבטל ביסורים אלא מקבל אותם באהבה, ובאופן זה מתייחס הברור אליו, כי הכלל הוא שלעולם צריך התיקון להעשות על ידי האדם דוקא, אולם זה נעשה באופן שאינו פועל בעצמו במעשיו אלא על ידי יסורים שבאים עליו משמים.

ב. מכיון שלא זכינו לעשות את עבודת ימי הספירה ע"י תיקון המעשים, הוכרח הדבר להיות על ידי האסון הנורא, וזה מתייחס כעבודת כלל ישראל ע"י מה שמקבלים זאת באמונה פשוטה ובאהבה.

דברי האריז"ל אלו נותנים פתח להבין את פשר האסון הנורא, שמכיון שלא זכינו לעשות את עבודת ימי הספירה על ידי שהיינו מתאחדים כולנו כאיש אחד בלב אחד, אלא בעוונותינו הרבים רבו הפירושים והפילוגים ושנאת חנם, וכל אחד רואה עצמו כדבר נפרד מן השני, ולכן הוכרח התיקון לצאת לפועל על ידי האסון הנורא, אשר גילה את הפנימיות האמיתית והיפה של כלל ישראל, איך שכולם קומה אחת ומציאות אחת כאיש אחד בלב אחד.

ואילו זכינו לעשות זאת במעשינו הטובים היינו פועלים את התיקון, ואז היינו מגיעים ליום ל"ג בעומר לשמוח עם התיקון שנפעל על ידינו בחלק העבודה השייך לאותה השנה, אבל מאחר שלא זכינו לכך הוכרח להתפעל התיקון של ל"ג בעומר על ידי היסורים הנוראים שעבר על כלל ישראל, וכשם שמיתת תלמידי רבי עקיבא גרם לתקן ולזכך את כלל ישראל שיהיו ראויים לקבל התורה, כך על ידי האסון הנורא נפעל התיקון שנתאחדו כלל ישראל להיות כאיש אחד בלב אחד, ועל ידי כך נעשינו ראויים לקבל את התורה (דמעתה נמצא שלא נתבטל מאתנו אלא "שמחת הל"ג בעומר", אבל פנימיות היום ומציאותו והתיקונים השייכים בו, נפעלו גם נפעלו).

ויש להוסיף לזה, שכפי נודע מספה"ק הרי שמספר מ"ד מורה על "תוקף ושיא הדינים", שהוא בגימטריא דם', ואילו מספר מ"ה מורה על רחמים וחסדים עצומים (ראה בספר בן יהוידע חולין דף צ"ב ע"א בענין מ"ה צדיקים), והנה ראינו דבר מפליא שבעת שאירע האסון נהרגו תיכף מ"ד אנשים, ולמחרת נהפך המ"ד למ"ה, ואפשר שפנימיות הדברים הוא שעצם האסון הרי היה במידת הדין, וכלל ישראל נעמד בחרדה איומה ונוראה, רבבות אלפי ישראל עמדו חרדים ומודאגים כל אחד לגודל יקיריו, שעות של מתח וחרדה נוראה עברו על רבבות אחרים, כל אחד כשיעור אשר נגזר עליו מן השמים, ולאחר שכלל ישראל כולו סבל את היסורים הנוראים נפעל הזיכוך ונמתק הדין (כל זה בדרך אפשר).

ג. דברי חיזוק וציפייה לביאת הגואל במהרה ממש.

הנה כל המתבונן ויש לו עינים לראות ולב להבין, רואה בעליל איך שאנו כבר נמצאים עמוק עמוק בתוך תהליך הגאולה, כאשר כל הסימנים מראים ומוכיחים זאת בצורה חד משמעית, ואם כי שלכאורה כבר היו במשך הדורות הרבה פעמים סימנים של ביאת הגאולה, אולם אין לנו אלא דברי המדרש בפרשת בא (פרשה י"ח פיסקא י"ב), דאיתא שם בזה"ל, "מה ראה לומר ליל שמורים שבו עשה גדולה לצדיקים כשם שעשה לישראל במצרים ובו הציל לחזקיהו ובו הציל לחנניה וחביריו ובו הציל לדניאל מגוב אריות, ובו משיח ואלהו מתגדלין, שנאמר אמר שומר אתא בקר וגם לילה, משל לאשה שהיתה מצפה לבעלה שפירש למדינת הים, אמר לה יהא סימן הזה בידך בעת שתראי אותו סימן דעי שאני בא ואני קרוב לבא, כך ישראל מצפין משעמדה אדום, אמר הקדוש ברוך הוא הסימן הזה יהיה בידכם ביום שעשיתי לכם תשועה ובאותו לילה היו יודעים שאני גואלכם, ואם לאו אל תאמינו שלא קרבה העת שנאמר אני ה' בעתה אחישנה, ואומר עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ וגו', והפכתי כסא ממלכות וגו', וכשם שהפכתי את מצרים כך אני הופך העובדי כוכבים שנאמר והגוים חרוב יחרבו ואומר לאחוז בכנפות הארץ וגו'", עכ"ל המדרש.

וביאר המפרשים שהקב"ה אומר לבני ישראל, שכאשר תראו סימנים על ביאת הגאולה אל תאמינו, כי עדיין לא קרבה העת, אבל אם תראו סימן של גאולה כליל פסח שבו עשיתי לכם תשועה גדולה הו' יודעים שאני גואלכם. והרי כבר כתב בעל הטורים בפרשת בא דמקיש גאולה אחרונה לגאולה הראשונה, וגם בגאולה האחרונה יתקיים הפסוק של ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר, וזה הרי התקיים, וקדמו לכך שתי שבתות ששמרו ישראל (וכמבואר בשפ"א דב' שבתות אלו יהיו בחודש אדר, ולאחר מכן תהיה הגאולה), וכשמצרפים כל זאת לכל המצב הבלתי יאומן שקורה בעולם, ורואים איך שהקב"ה מגלה את אלקותו ואדנותו בכל העולם כולו (דבר שעדיין לא היה ממעמד הר סיני) ובפרט כשמתבוננים במצב הלא טבעי השורר פה בארץ ישראל, דברים אשר אין שום הגיון אנושי יכול להסבירם, כל אלו ועוד הרבה דברים מוכיחים שאנו כבר עומדים בעיצומה של הגאולה, אשר התחילה להתנוצץ בליל שימורים דשנת תש"פ.

וראה במסכת סנהדרין (דף צ"ז ע"א), תנו רבנן שבוע שבן דוד בא בו שנה ראשונה מתקיים מקרא זה והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר (שנות מלחמת העולם הראשונה), שניה חיצו רעב משתלחים (השנים שבין ב' מלחמות העולם שהיה רעב בגשמיות ועוד יותר ברוחניות, ועיקר החורבן של כלל ישראל ברוחניות היתה בתקופה זו), שלישית רעב גדול ומתים אנשים ונשים וטף חסידים ואנשי מעשה ותורה משתכחת מלומדיה (מלחמת העולם השנייה והשנים שאחריה), ברביעית שובע ואינו שובע (שנות תש"כ - תש"מ) בחמישית שובע גדול ואוכלין ושותין ושמהין ותורה חוזרת ללומדיה (שנות תש"מ - תשנ"ח, שנים שבהם פרח עולם התורה והיהדות והיה שפע גדול ברוחניות ובגשמיות) בששית קולות (משנת תשנ"ט שאז רשעי ישראל התחילו לקרוא בכל מיני קריאות של הבה נתחכמה לו, וכעשר שנים תכננו איך להרוס ולהחריב את היהדות החרדית), בשביעית מלחמות (שנות תש"ע - תש"פ, שניכר בעליל שיש כאן מלחמת הסט"א עם הקדושה העתידה להיות באחרית הימים, אם זה הכלים הטכנולוגיים המשחיתים כל חלקה טובה, אם זה כל זרועות השלטון אשר עסוקים יומם ולילה להרוס את היהדות החרדית בפועל). ונודע מספה"ק ד'שנה' אינו צריך להיות של שס"ה ימים, אלא זהו תקופה של תהליך מסויים שקורה בעולם, ומנויים כאן ז' תהליכים שיארעו בעולם טרם הגאולה. - ולכאורה כעת אנו נמצאים כבר במוצאי שביעית, בשנה שבן דוד בא בו, ואכן אי אפשר לדעת כמה זמן יארך עד שיתגלה ביאת משיח צדקנו בפועל, וזה תלוי בעיקר במעשינו.

וכבר כתוב במדרש פרשת בא (בא פרשה י"ט פיסקא ו') בעולם הזה כשאכלו ישראל את הפסח במצרים אכלו אותו בחפזון שנאמר וככה תאכלו אותו על שם כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, אבל לעתיד לבוא כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו. והיינו שתהליך הגאולה לא יקרה ברגע אחד, אלא הקב"ה פשוט "יכבוש" את העולם בתהליך איטי ויסודי. - ונאמר "והיה ביום ההוא יודע יום אחד לד' לא יום ולא לילה", והיינו שיהיה יום אחד לד' שיהיה ממוצע בין שנות הגלות שהוא לילה לבין שנות הגאולה שהוא אור, ואותו יום לא יהיה לא יום ולא לילה, וכל המתבונן רואה איך שאנו נמצאים במצב זה. בכל שנות הגלות היה המצב של "גם נבנו עושי רשעה גם בחנו אלקים וימלטנו", כשהצדיקים היו מוכים ונשפלים, ועושי רשעה היו שולטים ומצליחים, ואילו מאז שהתחיל תהליך הגאולה אנו מתחילים לראות איך שלאט לאט מתרוממת קרן הצדיקים, ואילו הרשעים הולכים הלוך וחסור בדרך לא טבעית, ורואים איך שהקב"ה פשוט "מתעלל בהם" כדרך שהתעלל בפרעה לפני גאולת מצרים (וכפי שכתוב בפירוש בתיקוני זוהר

דף פ"ז ע"א, שכך יהיה תהליך הגאולה, שהשכינה תתרום מעט מעט, ובאותה מידה תושפל הס"א מעט מעט עד שתכלה לגמרי, וזהו סוד "והמים היו הלוח וחסור עד החדש העשירי", עיי"ש דברים נפלאים).

ד. כשם שמיתת תלמידי ר"ע היתה ההכנה לגילוי אור פנימיות התורה, כך אפשר שמיתת מ"ה הקדושים הוא ההכנה לגילוי אורו של משיח.

והנה יתכן מאד, שהאסון הנורא אשר אירע בל"ג בעומר, הוא בעצם אחד מהשלבים העיקריים של הגאולה, שהרי לפני קבלת התורה הנגלית הגיעו כלל ישראל למצב של "כאיש אחד בלב אחד", וכן טרם גילוי אור תורת הפנימיות והנסתר הוכרחו כלל ישראל לעבור את ההמתקה של מיתת תלמידי רבי עקיבא, ולפי זה אפשר שהמירוק והזיכוך שנפעל האי שתא בל"ג בעומר הוא בעצם להכין את כלל ישראל ולזככם ולהכניס לגילוי אור של משיח.

וכאשר נעמיק בדברים נראה דבר מפליא ומבהיל, דהנה מה שאמרנו ש"כנסת ישראל" היא קומה שלימה ומציאות אחת, הרי פשוט שזה כולל לא רק את כלל ישראל החיים איתנו בשנת תשפ"א, אלא כל נשמות ישראל בעבר ובהווה ובעתיד הם מציאות אחת וקומה שלימה, ובעצם רצון הבורא היה שכלל ישראל במשך כל הדורות יעשו את התיקונים של ימי הספירה, שכידוע כל שנה ושנה מתעורר הכל מחדש, ויש חלקי ניצוצות השייכים לכל שנה ושנה שצריכים לתקנם, אך מה שלא נתברר באלפיים השנים האחרונות (מאז מתו תלמידי ר"ע) נתברר ונתקן עכשיו על ידי הזיכוך וההמתקה שהיתה בל"ג בעומר דהאי שתא.

בזה"ק (ח"ג דף קפ"א ע"א, ותיקו"ז דף ס"ג ע"א) איתא, שהקב"ה אומר כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור מעלה אני כאילו פדאני לי ולבני מבין הגויים, ומקשה הזוהר, והרי כמה בני נשא דקא משתדלי באורייתא ועבדי גמילות חסדים ומצלין ולא אתפרק קודשא בריך הוא ושכינתיה וישראל, ומתרץ מפני שהאנשים אינם עושים את התורה ומצוות כדי להקים את השכינה מעפרה אלא לגרמיהו הוא דעבדין, ועל עבודה כזאת נאמר "וכל חסדו כציץ השדה" (בתרגום חפשי: לא שוה כלום) עיי"ש דברים נוראים. - ופנימיות הדברים אפשר שזהו מה שנתבאר באריכות בכל המאמר, דמי שעובד עבודתו לעצמו הרי זה בהכרח מביא אותו להיות נפרד ויש בפני עצמו, וממילא אין תורתו ומצוותיו פועלים כלום, שהרי הם חסרים ששים רבוא חלקים, ואילו מי שעבודתו סובבת סביב בנין קומת השכינה הרי הוא מתאחד עם כלל ישראל ומעשיו פועלים את התיקון הרצוי של פדיון השכינה מגלותה.

מבהיל על הרעיון, הזוה"ק מגלה לנו שמבחינת ה"כמות המספרית" הרי שלפני אלפיים שנה כבר היה מספיק תורה ומצוות בעולם כדי לפדות את השכינה מגלותה, אבל כיון שהתורה ומצוות נעשים על ידי אנשים החיים ב"עלמא דפירודא" אין בכח התורה ומצוות להתעלות מעלה ולפרוק את השכינה מגלותה. - והנה להאמור אפשר, שהתיקון והזיכוך שנפעל לכלל ישראל על ידי מיתת מ"ה הצדיקים, הוא אשר גורם להעלות את כל התורה והמצוות הפגומים של אלפיים השנה האחרונות, והם פועלים את פעולתם לפרוק ולהוציא את השכינה מגלותה, יתכן שבביאת הגואל ייוכח לעינינו שאסון זה של מיתת מ"ה הקדושים הוא אשר היה תחילת התנוצצות גילוי אורו של משיח.

וענין זה למדנו מתורתו של הרמח"ל בספרו דרך השם (ח"ג פ"ב) שמבאר, שמכיון שהעולם הרי צריך להגיע לתיקונו ולשלימותו, וידע הקב"ה שאפשר שלא כל בני ישראל יתנו את חלקם בבניית קומת השכינה, ולכן כדי לעזור למה שצריך לכל גלגולי ההנהגה שיגיעו העולם וכלל ישראל אל השלימות, עשה הקב"ה שיש שנותנים יסורים לחסידים גדולים, ועל ידי כך מתפייסת מידת הדין במועט שבהם כמרובה שבהם, ולא די שיתקנו לבני דורם, אלא מתקנים גם לענין כל מה שנתקלקל העולם מאז נהיו חטאים ועד עתה, ומסיים הרמח"ל, שאותם שהם בעצמם שלמים וראויים לטוב והם מתייסרים רק בעבור האחרים, הרי בודאי שאלו יהיו אחרי כך בעולם הבא ראשי הראשונים והיותר קרובים אליו יתברך שמו, אשריהם ואשרי חלקם.

רבים המומים ושכורים, איך יתכן שבל"ג בעומר באתרא דרשב"י, שם אירע האסון הגדול הזה, ולא ידעו ולא יבינו, שאדרבה, היא הנותנת, הרי מדובר כאן ב"תיקון הכללי" של "כנסת ישראל", של כל ה"תורה ומצוות" שפעלו בני ישראל במשך אלפיים שנה ולא נתעלו, אכן, הזמן של תיקון נשגב כזה אינו אלא בל"ג בעומר באתרא קדישא במירון בעת רצון הנשגב לאחר שנתקדשו וניטהרו בסילודין, זאת לא יכול לפעול אלא רבי שמעון בר יוחאי שאמר שיכול לפטור את כל העולם כולו מן הדין, בעצם זה היה תיקון הבריאה ותיקון כללות ישראל, ויש בזה עוד דברים עמוקים

מאד שאי אפשר להעלותם על הכתב, וכבוד אלקים הסתר דבר. - ואולי גם זה נכלל בדברי חז"ל בחולין שהעולם מתקיים על מ"ה צדיקים, שבעצם מ"ה צדיקים אלו שנתעלו בסילודין הם שלוחי "כללות ישראל" שבכל הדורות, להכין את כלל ישראל לגילוי אורו של משיח (והמפרשים הקשו דבסוכה ל"ו ב' אמרו שהעולם קיים על ל"ו צדיקים, ואולי להאמור יתישב).

כמובן שיש להדגיש, שכל הדברים האלו הם בדרך אפשר, אך עכ"פ עצם היסודות הלוא מבוארים המה בספרי רבותינו האריז"ל והרמח"ל. - ואיך שיהיה הלוא הקב"ה בעצמו ודאי יודע את מה שעושה, ועבודתינו בעולם היא "אני מאמין" ולא "אני מבין", ורק פתחנו פתח איך נוכל גם אנו להבין קצת מהטוב הגנוז בפעולותיו של הקב"ה.

ויהי רצון שכלל ישראל ילמוד את ה"לימוד" אשר לימדו אותו משמים, שכולנו קומה אחת ומציאות אחת, ונתאחד כולנו כאיש אחד בלב אחד, מצד אחד ידע כל אחד אשר האחריות של שלימות כל קומת ישראל תלויה בעבודתו המיוחדת לו, ומצד שני להבין שכל אחד ואחד מישראל יש בו נקודה המשלימה אותו, ומתוך כך ינהגו כל כלל ישראל כבוד זה בזה, ובמהרה יקויים בנו "ובלע המות לנצח" בהתגלות כבוד מלכותו יתברך עלינו במהרה ממש אכ"ר.